

**2013 YILI ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANAN
ORTAÖĞRETİM 9. SINIF FİZİK DERS KİTABI HAKKINDAKİ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ**

Emine AYDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EKİM 2015

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Emine

Soyadı : AYDEMİR

İmza :

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: 2013 Yılı Öğretim Programına Göre Hazırlanan Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabı Hakkındaki Öğretmen Görüşleri: Konya İli Örneği

İngilizce Adı: The Views of Teachers About 9 th Grade Physics Textbook Prepared According to the Secondary School Curriculum of the Year 2013: Example of Konya

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Emine Aydemir

İmza:

Jüri Onay Sayfası

Emine AYDEMİR tarafından hazırlanan “2013 yılı öğretim programına göre hazırlanan 9. sınıf fizik ders kitabı hakkındaki öğretmen görüşleri: Konya ili örneği ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mustafa KARADAĞ

OFMAE Fizik Eğitimi, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. Celal BAYRAK

OFMAE Fizik Eğitimi, Hacettepe Üniversitesi

.....

Üye: Yasin ÜNSAL

OFMAE Fizik Eğitimi, Gazi Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 05/10/2015

Bu tezin Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

.....

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın tüm süreçlerinde değerli fikirleriyle beni aydınlatan, her konuda destek ve yardımcı olan, saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Mustafa KARADAĞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sırasında tecrübesini ve bilgisini benden esirgemeyen değerli hocam, Doç. Dr. Yasin ÜNSAL'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Araştırma boyunca yardımlarını esirgemeyen cömert arkadaşım Osman TÜRK'e, her an desteğini hissettiğim can dostum Vesile KUTBAY'a ve hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan değerli aileme sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunarım.

**2013 YILI ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANAN
ORTAÖĞRETİM 9. SINIF FİZİK DERS KİTABI HAKKINDAKİ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Emine AYDEMİR

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ekim 2015

ÖZ

Bu çalışmada; 2013 yılı öğretim programına göre hazırlanan 9. Sınıf Fizik ders kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak kitap yazarlarına öneriler sunulması amaçlanmıştır. Yapılmış olan çalışmada, var olan bir durumu bulunduğu şartlarda olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Bunun için, Dülgeroğlu (2010) tarafından geliştirilen ve güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa) 0,94 olan anket formu, Konya merkez ve ilçelerinde görev yapan 86 fizik öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlerin 5’li likert tipi ankete vermiş oldukları cevaplar bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 21 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler; 9. Sınıf fizik ders kitabına; görsel tasarım, içerik, dil anlatım ve ölçme değerlendirme açısından 5 üzerinden ortalama 3,07 puan vermişlerdir. Bu sonuç Milli Eğitim Bakanlığı’nın kriterlerinden olan 3,3 puandan daha az olduğu için kitabın öğretmenlerin beklentisini karşılayacak düzeyde olmadığı ortaya konulmuştur.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Ders Kitabı, Fizik Eğitimi, Fizik Öğretim Programı

Sayfa Adedi: 85

Danışman: Prof. Mustafa KARADAĞ

**THE VIEWS OF TEACHERS ABOUT 9 TH GRADE PHYSICS
TEXTBOOK PREPARED ACCORDING TO THE SECONDARY
SCHOOL CURRICULUM OF THE YEAR 2013: EXAMPLE OF
KONYA**

(M. Sc Thesis)

Emine AYDEMİR

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

October 2015

ABSTRACT

This study aimed to evaluate the Physics textbook for 9th grade which is prepared according to the 2013 curriculum in accordance with the opinions of the teachers and to make recommendations to the authors according to the outcome of the evaluation. In this study, the screening model has been used which aims to represent a state in its own circumstances. In order to implement this screening model, the survey which is developed by Dülgeroğlu (2010) and has the reliability factor value as 0,94 (cronbach alfa), has been conducted with 86 physics teachers in Konya city centre and districts. The teachers' answers to the 5 point likert scale survey have been transfered to the computer and analysed with using SPSS 21 statistics software. According to the results of the survey, teachers have given average 3,07 points out of 5 to 9th class's textbook of physics in accordance with visual design-content-language and expression-assesmentand evaluation. This result is below than the criteria of the Ministry of National Education which is 3,3. Therefore it has been stated that this textbook is below the expectations of the teachers.

Science code:

Key words: Textbook, Physics Education, Physics Curriculum

Page Number: 85

Supervisor: Prof. Mustafa KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	2
Alt Problemler.....	3
Araştırmanın Amacı	3
Hipotezler	3
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Varsayımlar	6
Tanımlar.....	6
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
Türkiye’de Eğitimin ve Öğretim Programlarının Tarihsel Gelişimi/Değişimi	7
Harf İnkılabına Kadar Olan Dönem (1921-1928)	7
1960’lı Yıllara Kadar Olan Dönem (1928-1960)	9
Gelişme Dönemi (1960-1990)	11
Kapsamlı Program Geliştirme Faaliyetleri (1990-)	14
Fizik ve Fizik Öğretimi	18
Ders Kitapları	23

Ülkemizde Ders Kitaplarının Dünyü ve Bugünü.....	27
Milli Eğitim Şuralarında Ders Kitapları	28
MEB Ders Kitabı Yönetmelikleri ve Ders Kitapları Seçimi	31
Eurydice 2008'e Göre Avrupa Birliği Ülkelerinde Ders Kitapları Seçimi.....	33
Bazı Ülkelerde Ders Kitapları ve Ders Kitabı Edinme Yolları	34
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	37
YÖNTEM.....	47
Araştırmanın Modeli.....	47
Çalışma Grubu	47
Verilerin Toplanması ve Analizi	48
Veri Toplama Araçları.....	48
Anketin Uygulanması ve Verilerin Toplanması	49
Verilerin Analizi	49
Değerlendirme Ölçeği.....	49
BULGULAR VE YORUMLAR	51
Ortaöğretim 9.Sınıf Fizik Ders Kitabının Görsel Tasarım Yönünden İncelenmesi	55
Ortaöğretim 9.Sınıf Fizik Ders Kitabının İçerik Yönünden İncelenmesi	58
Ortaöğretim 9.Sınıf Fizik Ders Kitabının Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi ..	59
Ortaöğretim 9.Sınıf Fizik Ders Kitabının Ölçme Ve Değerlendirme Yönünden İncelenmesi.....	59
Ortaöğretim 9.Sınıf Fizik Ders Kitabının Görsel Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme Ve Değerlendirme Yönlerinden Karşılaştırılması.....	59
Ders Kitabının Almış Olduğu Puanların Normal Dağılımının İncelenmesi.....	60
Ders Kitabının Öğretmenlerin Cinsiyet Farkına Göre Değerlendirme Analizi.. Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Ders Kitabının Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerinin Farklılıklarına Göre Değerlendirme Analizi	62

Ders Kitabının, Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Farklılıklarına Göre Değerlendirme Analizi	63
Öğretmenlerin 9. Sınıf Fizik Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Hizmet İçi Seminer Alma Durumlarına Göre Değerlendirme Analizi.....	65
Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Değerlendirme Analizi	66
Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Değerlendirme Analizi.....	67
BÖLÜM III.....	71
SONUÇLAR.....	71
TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	73
Kitap Yazarlarına Öneriler.....	73
Araştırmacılara Öneriler.....	74
KAYNAKÇA	76
EKLER.....	86

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Özellikleri.....	48
Tablo 2. Ankette Yer Alan Seçeneklere Ait Puanlama.....	51
Tablo 3. 5’li Likert Tipi Anket İçin Görüşlere Ait Aralıklar	51
Tablo 4. Öğretmenlerin 9. Sınıf Fizik Ders Kitabı Değerlendirmesi.....	52
Tablo 5. Bölümlere Göre Kitabın Almış Olduğu Ortalama Puanlar	60
Tablo 6. Öğretmenlerin Ders Kitabına Vermiş Oldukları Toplam Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları.....	60
Tablo 7. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar	61
Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları	61
Tablo 9. Cinsiyet Farklılıklarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi	61
Tablo 10. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türüne Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar	62
Tablo 11. Okul Türü Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları.....	62
Tablo 12. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Bağımsız Gruplar T Testi.....	63

Tablo 13. Öğretmenlerin Mezun oldukları Fakülte Türüne Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar	64
Tablo 14. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülte Türü Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları.....	64
Tablo 15. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türlerine Göre Bağımsız Gruplar T Testi.....	65
Tablo 16. Öğretmenlerin Seminer Alma Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar	65
Tablo 17. Öğretmenlerin Seminer Alma Durumlarının Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları	65
Tablo 18. Öğretmenlerin Seminer Alma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi	66
Tablo 19. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı ve Vermiş Oldukları Ortalama Puanlar	66
Tablo 20. Ankete Katılan Öğretmenlerin Vermiş Oldukları Cevapların Yaş Değişkenine Göre Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları	67
Tablo 21. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Yaşlarına Göre T Testi	67
Tablo 22. Ankete Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumları Dağılımı ve Ortalama Puanları	68
Tablo 23. Ankete Katılan Öğretmenlerin Vermiş Oldukları Cevapların Öğretmenlerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları	68
Tablo 24. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi	68

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
EARGED	Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
FTDÖP	Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı
LCD	Liquid Crystal Display
LGS	Liselere Giriş Sınavı
LYS	Lisans Yerleştirme Sınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OKS	Ortaöğretim Kurumları Sınavı
ÖSS	Öğrenci Seçme Sınavı
ÖYS	Öğrenci Yerleştirme Sınavı
PISA	Programme for International Student Assessment
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TEOG	Temel Öğretimden Ortaöğretime Geçiş Sınav Sistemi
YGS	Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, bir insan, bir ülke ve bütün insanlık için en önemli meseledir. İnsan, her şeyi öğrenmeye muhtaç olarak dünyaya gelmekte ve öğrenme faaliyeti, ömrünün sonuna kadar devam etmektedir.

Günümüzde devletler; bilim ve teknolojiye ilerleme, yaşam kalitesini arttırma ve hâkimiyet yarışı içindedirler. Bu yarışta kullandıkları en önemli araçsa şüphesiz eğitimidir. Nesillerini iyi eğitmiş ve yetiştirmiş toplumlar yükselip gelişirler. Tembelleşmiş ve cahil kalmış olan toplumlar ise yok olmaya mahkûmdur.

1953 de toplanan V. Milli Eğitim Şurası açılış konuşmasında, dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Türk eğitim sisteminin hedeflerini göstermek için şu ifadeleri kullanmıştır:

Çocuklarımızı, yaptıklarını bilerek yapan, millî ideale bağlı, ruhları ve şahsiyetleri üstün birer insan olarak yetiştireceğiz. Çocuklarımız, sonsuz bir çalışma ihtirası taşımali, başarının zevkini duymali, tembel ve tufeyli yaşamaktan nefret etmeli, organizasyon kabiliyetlerini geliştirmeli, iyi ahlaklı, yapıcı ve yaratıcı vatandaşlar olmalıdırlar. (MEB, 1953)

Eğitim ve öğretimde kitaplar çok önemli bir yere sahiptir. Bilim dünyasındaki gelişmeler ve tarihi olaylar yazılı eserler yoluyla günümüze kadar ulaşmıştır. Bu nedenle kitaplar, geçmişten beri en yaygın kullanılan eğitim aracı konumundadır.

2006 yılından itibaren ortaöğretimde ücretsiz olarak verilen ders kitapları, okulda karşılaşılabilecek laboratuvar ve sınıf yetersizliği veya öğrencide olabilecek maddi yetersizlikler göz önüne alındığında, öğrencinin elinde olan en temel ders materyali durumundadır. Bu nedenle ders kitaplarının içerik, dil anlatım, görsel tasarım, ölçme

değerlendirme yönleriyle bir bütünlük içerisinde ve ihtiyaca cevap verecek nitelikte olması gerekmektedir.

Ders kitaplarını iyileştirmeye yönelik olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulduğu, çeşitli kriterlere göre değerlendirilme yapıldığı kitap inceleme çalışmaları (Adıbelli, 2007; Demir ve ark., 2009; Dülgeroğlu, 2010; Güzel, 2009; Kanlı ve Yağbasan, 2004; Kavcar ve ark., 2014; Kavaz, 2006; Kotluk, 2012; Senem, 2013; Şimşek 2010; Tanel ve ark., 2013; Tatar 2010; Uzuntiryaki, 2006; Ünsal ve Güneş, 2002; Yıldırım, 2007; Yılmaz Senem, 2013) son yıllarda artış göstermiştir.

Bu araştırmanın; 2013 yılında yenilenmiş olan fizik öğretim programına göre hazırlanan 9. Sınıf fizik ders kitabına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenerek, kitap yazarlarına ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Problem Durumu

Gelişen teknoloji ile birlikte çok hızlı bilginin üretildiği çağımızda, ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşma yollarını öğretmek ve sorgulayan, araştıran, yorumlayan, öğrendikleri ile yeni ürünler ortaya koyabilen üretken bireyler yetiştirmek eğitimde temel amaç olmuştur. Bu bağlamda çağın gereklerine uygun olarak belirli periyotlarla öğretim programları güncellenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2013 yılında, ulusal ve evrensel gelişmeler dikkate alınarak Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programı hazırlanmış ve 2013-2014 öğretim yılından itibaren 9. Sınıflardan başlayarak kademeli olarak uygulanmaya konulmuştur. Fizik dersi öğretim programında yapılan değişikliklere bağlı olarak 9. sınıf fizik ders kitabı da yenilenmiştir.

Yenilenen ders kitaplarının çeşitli kriterler açısından yeterliliklerinin belirlenerek, eksikliklerinin giderilmesi ve eğitim öğretimin daha verimli hale gelmesi için ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan bu araştırma ile 9. sınıf fizik ders kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple, araştırmanın problem cümlesi, “2013 yılı öğretim programına göre hazırlanan ortaöğretim 9. Sınıf fizik ders kitabı hakkındaki öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Alt Problemler

1. Fizik öğretmenleri 9. sınıf fizik ders kitabının görsel tasarımını yeterli buluyorlar mı?
2. Fizik öğretmenleri 9. sınıf fizik ders kitabının içeriğini yeterli buluyorlar mı?
3. Fizik öğretmenleri 9. sınıf fizik ders kitabını dil ve anlatım açısından yeterli buluyorlar mı?
4. Fizik öğretmenleri 9. sınıf fizik ders kitabını, ölçme ve değerlendirme yönüyle yeterli buluyorlar mı?
5. Fizik öğretmenleri 9. sınıf fizik ders kitabını MEB tarafından oluşturulan (28409 sayılı T.D. 2012) kriterlere göre yeterli buluyorlar mı?
6. Araştırmaya katılan fizik öğretmenlerinin değerlendirmelerinde cinsiyetleri açısından bir farklılık var mıdır?
7. Araştırmaya katılan fizik öğretmenlerinin değerlendirmelerinde yaş farklılıklarının önemi var mıdır?
8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, çalıştıkları lise türünün önemi var mıdır?
9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, mezun oldukları fakülte türünün önemi var mıdır?
10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, hizmet içi seminer alma durumları farklılık oluşturuyor mu?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2013 yılı fizik öğretim programına göre hazırlanan 9. Sınıf ders kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda; ölçme değerlendirme, görsel tasarım, içerik ve dil anlatım yönleri ile değerlendirilmesi, eksik yönlerinin belirtilmesi ve değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak kitap yazarlarına öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Hipotezler

1. Fizik öğretmenleri 9. Sınıf fizik ders kitabının görsel tasarımını yeterli buluyorlar.
2. Fizik öğretmenleri 9. Sınıf fizik ders kitabının içeriğini yeterli buluyorlar.
3. Fizik öğretmenleri 9. Sınıf fizik ders kitabını dil ve anlatım açısından yeterli buluyorlar.

4. Fizik öğretmenleri 9. Sınıf fizik ders kitabını, ölçme ve değerlendirme yönüyle yeterli buluyorlar.
5. Fizik öğretmenleri 9. Sınıf fizik ders kitabını MEB tarafından oluşturulan (28409 sayılı T.D. 2012) kriterlere göre yeterli buluyorlar.
6. Araştırmaya katılan Fizik öğretmenlerinin değerlendirmelerinde cinsiyetleri açısından bir farklılık yoktur.
7. Araştırmaya katılan fizik öğretmenlerinin değerlendirmelerinde yaş farklılıklarının önemi yoktur.
8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, çalıştıkları lise türünün önemi yoktur.
9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, mezun oldukları fakülte türünün önemi yoktur.
10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinde, hizmet içi seminer alma durumları farklılık oluşturmamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Ders kitapları, romanlar, çalışma kitapları, dergiler gibi yazılı materyalleri elde etmek, bilgiye ihtiyaç duyulduğu her an kullanabilmek ve taşımak kolaydır. Birey, istediği yer ve zamanda dilediği kadar bilgileri tekrar etme, merak edip öğrenmek istediği konuları araştırma ve inceleme imkânı bulur.

Ders kitapları, öğretim programının içeriğini ifade etmede ve amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir yere sahiptir. Hatta az gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde çağdaş anlamda öğretim ve ders programları yürürlükte olmadığı halde, bir derse ait program yerine bile kullanılmaktadır (Kaya, 2006, s. 80-81). Örneğin; Ülkemizde de Cumhuriyetin ilanından başlayarak 1928’ de Harf İnkılabına kadar olan dönemde teksir makineleriyle çoğaltılan ders kitaplarına dayalı bir eğitim verilmekteydi (Ayas, 1993). Bu nedenle ders kitapları öğretmen ve öğrenci için en temel ders araç gereci olup, ders kitabında olabilecek eksiklikler ve hatalar eğitimin kalitesini düşürmektedir. Öğretmenler için ders kitapları, öğretim programını yansıtan rehber konumundayken, öğrenciler için ise dersi bir bütün halinde görmelerini sağlayan, motive eden, bilgi veren en önemli kaynaktır.

Yapılan araştırmalar öğrencilerin neredeyse bütün bilgilerin kaynağı olarak ders kitabını gördükleri ve hatta öğrenci velilerinin bile ders kitaplarını öğretimin merkezine koydukları

ve ders kitapları öğrenci ödevlerinde kullanılmadığı takdirde velilerin bu duruma tepki gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır (Soong&Yager, 1993).

2009 PISA sonuçlarına göre, Avrupa'daki birçok öğrenci, temel derslerde (eğitim dili, matematik ve fen bilgisi) nitelikli öğretmen eksikliğiyle öğretimin engellendiği okullarda eğitim görmektedir. Almanya, Hollanda ve Türkiye'de, yüzdeler sadece temel dersler için değil, aynı zamanda diğer dersler içinde yüksektir (Eurydice, 2012). Öğretmenden yeterli eğitimi alamayan öğrencinin konuları anlayabilmek için ilk başvuracağı kaynağın ders kitabı olacağı göz önüne alınırsa, ders kitabının niteliklerinin yüksek olmasının ne kadar elzem olduğu bir kez daha anlaşılmış olacaktır.

Ders kitaplarının bu çok yönlü işlevleri nedeniyle eğitim fakültelerinde zorunlu dersler arasında, “Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi” dersi de yerini almıştır. Bu kapsamda öğretmen adayları, mezun olunca öğrencilerine okutacakları ders kitaplarını tanıma ve bilinçli bir şekilde değerlendirme imkânına sahip olmaktadır. Ayrıca kitap yazımı ve seçimi konusunda gerekli olan kriterleri de bu ders sayesinde öğrenmektedirler.

Ders kitabı seçiminde, birçok ülke mevcut kitapları “yeniden inceleme ve geliştirme” sistemi uygulamaktadır. (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 124). Bir ders kitabının ne kadar verimli ve yeterli olduğu, hangi yönlerinin geliştirilmesi gerektiği ancak onu kullanan öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınarak tespit edilebilir. Alan yazın incelendiğinde ortaöğretim 9. sınıf fizik öğretim programının 2013 yılı içerisinde yenilenmesi ve bu program doğrultusunda hazırlanan 9. sınıf fizik ders kitabının yeni olması nedeniyle alan yazında henüz bu kitap hakkında kitap inceleme çalışmasının çok az olması, bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan bu araştırma;

1. 2013-2014 öğretim yılında Konya ilindeki liselerde okutulan lise 1 fizik ders kitabı (Bolat, Aydoğdu ve Evgi, 2013) ile sınırlıdır.
2. Konya il merkezinde ve bazı ilçelerinde bulunan liseler ile ve
3. 9. sınıf fizik dersine giren fizik öğretmenleri ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmacı tarafından sunulan ankete, öğretmenlerin gönüllülükle, içten ve tarafsız cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Tanımlar

Öğretim Programı: Öğrencilerden istenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış konuların listelendiği ve tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir.

Fizik Dersi Öğretim Programı: Fizik dersinin hangi sınıfta kaç saat okutulacağını gösteren konuların sıralandığı ve kazanımların belirtildiği kılavuzdur.

Fizik Dersi : Fizik biliminin temel kavramlarının öğretildiği, liseler ve üniversitelerin bazı bölümlerinde okutulan derstir.

Ders Kitabı : Öğrencilerin ve öğretmenlerin dersle ilgili kullandıkları, öğretim programına göre hazırlanmış, MEB onaylı basılı öğretim materyalidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Türkiye’de eğitimin ve öğretim programlarının tarihsel gelişimi ile fizik öğretiminde karşılaşılan güçlükler, ders kitapları ve son olarak konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalardan bahsedilecektir.

Türkiye’de Eğitimin ve Öğretim Programlarının Tarihsel Gelişimi/Değişimi

Türkiye’de eğitim sisteminde zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Buna bağlı olarak öğretim programlarının değiştirilip geliştirilme süreçleri de farklılık göstermiştir. Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadarki zaman diliminde Türkiye’de eğitimin ve öğretim programlarının tarihsel gelişimi, dört dönem olarak bu bölümde özetlenmiştir.

Harf İnkılabına Kadar Olan Dönem (1921-1928)

16-21 Temmuz 1921 tarihlerinde Maarif Kongresi toplanmıştır. Bu kongrenin gündemini, ilkokul programları ve öğretim süreleri ile ortaöğretim programları ve dersleri oluşturmaktadır (Sakaoğlu, 2003, s. 160-161). Buna bağlı olarak Bakanlık 1922 yılında ilk ve ortaokullara ait birer program hazırlayıp eleştirilerini almak üzere eğitim çevrelerine göndermiştir. Gelen eleştiriler doğrultusunda, bölgeler arasında bazı farklılıkların olduğu, bu sebeple okulların çevre ve ihtiyaca göre esnek bir programa ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Binbaşıoğlu, 1995, s. 197-198)

15 Temmuz- 15 Ağustos 1923'te toplanan I. Heyeti İlmiye, eğitim işlerinin tüm yönleri ile ele alındığı, sorunların tartışıldığı ilk ciddi çalışma olmuştur (Sakaoğlu, 2003, s. 162). Ortaöğretim kurumlarından 'Sultani'lerin adı "Lise" ye çevrilmiştir ve liseler, bir ve iki devreli olmak üzere iki kademeye ayrılmıştır.

Ülkemizde 1923 yılına kadar, ortaokul ve lise programlarında Fransız ve Latin Kültürlerinden alınan programlar ağırlığını korumuş olup, Birinci ve İkinci Heyeti İlmiye toplantılarında, liselerde fen ve edebiyat kollarının ayrılması, Cumhuriyet ülküsüne hizmet edecek programların hazırlanması benimsenmiştir (Sakaoğlu, 2003, s. 214). Dönemin Eğitim Bakanı İsmail Safa Özler'in 8 Mart 1923 tarihli bir genelgesinde, eğitimin amaçları şöyle gösterilmiştir:

- Nesillerin milli varlıkları ile her fikre saygılı olarak yetiştirilmesi.
- Okulların, ülkeyi iktisadi esaret altında bırakmayacak kafalar yetiştirmesi.
- Her şeyde güçlü ve azimli nesiller yetiştirilmesi (Akyüz, 2004).

3 Mart 1924 Tevhidi Tedrisat Kanununun kabulü ile tüm eğitim kurumları MEB'e bağlanmıştır ve "toplu öğretim" esası getirilmiştir. Ayrıca 1924 anayasasının 87. maddesinde ilköğretimin zorunlu ve parasız olacağı belirtilmiştir. 1961 ve 1982 anayasalarında da "İlköğretim zorunlu ve parasızdır." ifadesi mevcuttur. Bu dönemde mevcut programlara içerik kazandırmak ve geliştirmek amacıyla Türk ve yabancı uzmanlardan faydalanılmıştır. Bu amaçla çağırılan uzmanlardan biri, ünlü sosyolog ve eğitimci John Dewey'dir. Dewey ülkemizde incelemeler yaparak önerilerini rapor halinde sunmuştur (Dewey, 1939).

Nisan 1924 de toplanan II. Heyeti İlmiye'de, ilköğretimle ilgili olarak, 1924-1925 eğitim-öğretim yılından başlanarak aşamalı olarak yürürlüğe konan ilköğretimin 6 yıldan 5 yıla indirilmesi, ilk mektep müfredat programlarının hazırlanması ve ders kitaplarının yazdırılması kararları alınmıştır (Sakaoğlu, 2003, s. 176). Ayrıca bir devreli ve iki devreli olarak iki çeşit olan liselerin bir devreli olanlarına 1 Eylül 1924 tarihinden başlayarak "ortamektep", buna dayalı 3 yıllık, genel kültür veren resmi okullara da "lise" denilmiştir. Böylece ortaokul ile lisenin üçer yıllık iki aşama sayılması, ortaöğretimin 7 yıldan 6 yıla çekilmesi ve ortaokul, lise ve öğretmen okulu programlarının genişletilmesi kararlaştırılmıştır (Ergün, 1982, s. 62).

1924 ilköğretim programı; yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim ve öğretim anlayışı, ihtiyacı ve şartları düşünülerek "1924 İlk Mektep Müfredat Programı" adı altında

hazırlanmıştır. Daha çok proje niteliğinde olan program iki yıl uygulamada kalmıştır (Gözütok, 2003).

1926 yılında, 1924 de hazırlanan ilkokul programı esaslı bir değişikliğe uğramış (Sakaoğlu, 2003, s. 211) ve ülkenin o zamanki ihtiyaçlarına, çocukların özelliklerine ve dünyadaki ileri eğitim ve öğretim anlayışına dayanarak “ 1926 İlk Mektep Müfredat Programı” hazırlanmıştır (Gözütok, 2003) ve on yıl uygulamada kalmıştır. Bu program; toplu öğretim sistemine dayanmakla birlikte, ilkokulun amaçları, derslerin özel amaçları, öğretimde takip edilecek yollar, ilk okuma yazma öğretiminde uygulanan çözümleme metodu, beş sınıflı ilkokulun birinci ve ikinci devreye ayrılması şeklindeki altı temel esası kapsaması bakımından önemlidir (Gözütok, 2003).

2 Mart 1926 tarihinde Türkiye’de, ilkokul, lise ve yükseköğretimin belli esaslara göre düzenlenmesi için Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun çıkarılarak, devlet izni olmadan okul açılmayacağı ve okullarda hangi derslerin ne şekilde okutulacağı belirlenmiştir. Böylelikle bugünkü eğitim sisteminin de ana çizgileri oluşturulmuştur.

1926 yılında alınan bir kararla 1927-1928 öğretim yılından itibaren ilk defa “karma öğretim” modeli uygulanmıştır. Ancak kız öğrenci sayısında meydana gelen azalmadan dolayı bu uygulamanın yayılması gerçekleşmemiştir.

1927’de Ortamektep ve Lise müfredat programında; Riyaziye (matematik) ve Fizik Programları değiştirilmiştir (Sakaoğlu, 2003, s. 215). Bu dönemdeki program geliştirme faaliyetleri, dönemin şartlarına paralel şekilde daha çok yeni nesillere Cumhuriyet rejimini ve bu rejimin önemini benimsetmeyi amaçlamaktadır (Yüksel, 2003).

1960’lı Yıllara Kadar Olan Dönem (1928-1960)

1928 de “Latin Türk Harfleri” kabul edilmiş ve öğretim programları ile ders kitapları bu alfabe ile hazırlanmıştır.

1930’da Ortaokul ve Lise programlarında köklü değişikliğe gidilerek farklı zamanlarda düzenlenmiş öğretim programlarının hepsi yeniden hazırlanmıştır. Fizik, Kimya ve Tabii İlimler de Amerika’dan alınan örneğe göre birleştirilip adına Fen Bilgisi denilmiştir (Sakaoğlu, 2003, s. 216). Ayrıca, 1930 yılında köy çocuklarını köyün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre yetiştirmek için, şehir okulları müfredatının esasları temel olmak suretiyle, “Köy Mektepleri, Müfredat Programı” hazırlanmıştır.

1936’da, 1926 ilkokul programı günün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden gözden geçirilip, geliştirilmiştir.

1937-1938 öğretim yılından itibaren ortaokullarda fizik ve kimya yine ayrı ayrı, ikinci ve üçüncü sınıflarda biyoloji yerine tabii ilimler (nebatat ve hayvanat) okutulmasına geçilmiştir.

Birinci Maarif Şurası (17-19 Temmuz 1939)’nda; ortaokul, lise ve ilköğretmen okullarının sınav yönetmelikleri, disiplin yönetmelikleri ve öğretim programları yeniden düzenlenmiştir.

1940’larda, köylerde ilkokul mezunu çalışan çocukları öğretmen olarak yetiştirerek bu çocukların yeniden köylerine gidip öğretmen olarak çalışmaları için 17 Nisan 1940’da 3003 sayılı kanunla “köy enstitüleri” kurulmuştur. Bu öğretmenlerin bulundukları köylerde köylülere de okuma yazma ve temel bilgiler öğretmesi ile tarımla ilgili eğitim vermesi de amaçlanmıştır. Ancak uygulamaya çeşitli nedenlerden dolayı devam edilememiş, 1950’li yıllarda köy enstitüleri kapatılmıştır.

Milli eğitimin amaçları ilk kez 1948 ilkokul programında belirlenmiş ve (1) toplumsal bakımdan, (2) kişisel bakımdan, (3) insanlık ilişkileri bakımından ve (4) ekonomik hayat bakımından olmak üzere dört grupta toplanmıştır (Binbaşoğlu, 1995, s. 281). Bu “İlk Okul Programı” 1 Kasım 1948 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuş ve 20 yıl süreyle uygulanmıştır (Tertemiz, 2000, s. 60).

1949’da kapsamlı bir “Ortaokul Müfredat Programı” uygulamaya konulmuştur. 1948 programında kabul edilen “İlkokulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri” ve açıklamaları bu ortaokul programına da geçmiştir. Programda, okulun bir eğitim süreci olduğu gerçeğinden hareketle programın ve dersin genel ve özel amaçları, hedefleri, öğretim stratejisi belirlenmiştir. İkinci aşamada ise ders kitabı yazarlarına ve öğretmenlere tavsiyelerde bulunulmuş; ders kitabı yazarlarının, bu programın hedeflerine uygun eserler yazmaları ifade edilmiştir (Sakaoğlu, 2003, s. 254).

1950’lerin başında 4. Milli Eğitim Şurası Kararı ile liseler dört yıla çıkarılmıştır. 1954-55 öğretim yılında liselerde yeniden üç yıla dönmüştür.

Masa başında hazırlanan “Müfredat Programı” anlayışı 1950’ler den sonra yerini “eğitim programı” anlayışına bırakmış ve program geliştirme çalışmaları 1952 yılında Türkiye’ye gelerek köy okullarında incelemeler yapan K.V.Wofford’un hazırladığı raporda daha

sistematik hale getirilmeye çalışılmıştır (Gözütok, 2003). Bu dönemde, programlarda daha çok dünyaya açılma ve gelişmiş ülkeleri örnek alma eğilimi hâkim olmuş, daha fazla bilgi verme ve entelektüel insan yetiştirme fikri ön planda tutulmuştur (Yüksel, 2003).

1950'lerin sonunda okul çağını geçmiş kimseler için “Akşam Liseleri” açılmıştır.

Cumhuriyetten itibaren daha çok ilköğretim programlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. 1949-1954 yılları arasında ise ortaöğretim programlarının geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır. Daha öncesinde olduğu gibi bu dönem içerisindeki program geliştirme çalışmalarının da en önemli eksiği; geliştirilen programların uygulama süreci sonrasında belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığı ve programın etkililiği konusunda sistemli bir değerlendirmenin yapılamamasıdır (Ayas, Özmen, Demircioğlu ve Sağlam, 1999).

Gelişme Dönemi (1960-1990)

5 Ocak 1961'de çıkarılan 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu” ile ilköğretim okulları zorunlu ve zorunlu olmayanlar şeklinde ikiye ayrılmıştır. İlkokul zorunlu, okulöncesi ve ortaokul zorunlu değildir. Zorunlu öğrenim süresi, 7-14 yaşları olup 8 yıldır (5 yıl ilkokulda, 3 yıl tamamlayıcı kurs ve sınıflarda). İlköğretime de “temel eğitim” denmiştir. Ancak, uygulamada bu kanun, bölge okulları dışında tam olarak uygulanamamıştır.

1961 anayasasına göre her alanda planlı olarak kalkınabilmek amacıyla “Devlet Planlama Teşkilatı” kurulmuştur. Kalkınma planlarının da beşer yıllık olarak hazırlanması kararlaştırılmıştır. Böylece eğitimde de planlama dönemi başlamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, 1961'de yayınladığı bir genelgeyle, teşkilatın, öğretmenlerin, eğitim kuruluşlarının 1948 ilkokul programı hakkındaki eleştirilerini istemiş ve bu eleştirileri Talim ve Terbiye Kurulu ile işbirliği yaparak 16 kişilik uygulayıcı ve uzmandan meydana gelen bir komisyona incelettirmiştir. İncelemeler sonucunda “İlkokul programında yapılacak değişikliklerle ilgili esaslar” bir rapor halinde sunulmuştur (Gözütok, 2003).

Yeni ilkokul programının ön taslağını hazırlamak üzere bir komisyon oluşturulmuş ve 1962'de oluşturulan taslakla ilgili, uygulamayı yapacak kişilere seminerler verilmiş ayrıca bu taslak beş yıl süre ile bir kısım okullarda denenmek ve geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur. 1968'de tamamlanan yeni ilkokul programı, 1960'lı yılların başından itibaren

yaklaşık 6-7 yıl süren hazırlık ve uygulama evrelerinden sonra hazırlanmış olması bakımından program geliştirme tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Bu programın amaçları; kişisel, insanlık ilişkileri, ekonomik hayat ve toplum hayatı bakımından olmak üzere çok geniş bir açıdan ele alınmıştır. Böylece, çerçeve bir “İlkokul Programı” oluşturulmuştur. Ayrıca öğretim ilkeleri ve planlar ayrıntılarıyla açıklanmış, uygulamada öğretmene yörelere göre konu çıkarma veya konu ekleme gibi bir esneklik payı bırakılmıştır (Erdem, 2005).

Bilimsel yöntemlerle fen eğitiminin yapılmasına ve lise bazındaki fen programlarının uygulanmasına Ankara Fen Lisesinin 1964’de açılmasıyla başlanmıştır. 1960’larda uzay yolculuğu rekabetinin bir sonucu olarak Amerika’ da geliştirilen programlar Türkiye’de açılan Fen Liseleri yoluyla eğitim sistemimize girmiştir. Bu programlardaki temel amaç, her bilim dalının temel bilgileri ile birlikte yöntemlerini, bilim adamlarının uğraşlarını ve çalışma yaklaşımlarını öğretmektir (Doğan, 1999, s. 207).

1961’ de Ders Araçları Yapım ve Onarım merkezi kurulmuştur. Ayrıca “Öğretici Filmler Merkezi” 1963 yılında “Film, Radyo ve Grafik Merkezi” haline getirilmiş ve aynı yıl içinde okullar için fenle ilgili radyo ile eğitim programları başlatılmıştır (Çilenti, 1985).

1967 yılının başlarında “Fen ve Matematik Eğitimi Geliştirme Bilimsel Komisyonu” kurulmuş ve fen ve matematik programlarının modernleştirilmesinin bu komisyonca yürütülmesi kabul edilmiştir. 1984 yılında komisyonun görevi sonlandırılmıştır (Çilenti, 1985).

Sekizinci Milli Eğitim Şurası (1970)’nda; normal, teknik ve mesleki liseler arasındaki program farklılıkları en aza indirilerek, lise 1. sınıflar yöneltme sınıfı olarak alınmış, mesleklere ya da kollara ayrılma lise 2. sınıfta başlamıştır.

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitim Sistemi yeniden düzenlenmiştir. Bu kanunla, Türk Milli Eğitim Sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmuştur. İlköğretim, beş yıllık ilk ve üç yıllık ortaokullar birleştirilerek “8 yıllık temel eğitim” adını almıştır. Böylece ilköğretimin ve zorunlu eğitimin süresi 8 yıla çıkarılmıştır. Ancak zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması uygulamada tam anlamı ile gerçekleştirilememiştir (Gözütok, 2003).

Milli Eğitim Temel Kanunu ile tüm öğretmenlere de yükseköğrenim görme zorunluluğu getirilmiştir. Okullarda görev yapacak öğretmenleri yetiştirmek için önce iki yıllık

enstitüler (daha sonra adı yüksekokul oldu) kurulmuş, sonra da bunların süreleri 4 yıla çıkarılarak “eğitim fakültelerine” dönüştürülmüştür (Erdem, 2005).

1974 yılında “Sağlık Meslek Liseleri” açılmış, ilköğretmen okulları da ya Öğretmen Liselerine ya da iki yıllık Eğitim enstitülerine dönüştürülmüştür.

8. ve 9. Milli eğitim şuralarında alınan kararlar doğrultusunda 1974-1975 yılında ilk kez 16 lise ve dengi okulda “ Ders Geçme ve Kredi Düzeni Projesi” denemeye konmuş ve ortaya çıkan bazı aksaklıklar sonucunda, 1978 yılında uygulamadan kaldırılmıştır.

Temmuz 1975’te II. Dünya savaşındandır sonra uluslararası ilişkilerin gelişmesi, kitle iletişim araçlarının ve bilgi alışverişinin çok önem kazanması gibi nedenlerle yabancı dile duyulan ihtiyacın çok artması üzerine, 1955 yılında kurulan ve birçok dersin yabancı dille okutulduğu “kolej” denilen liseler “Anadolu Lisesi” olarak adlandırılmıştır (Akyüz, 2004, s. 324).

1980’li yıllara kadar program çalışmaları, herhangi bir program geliştirme modeline bağlı olmaksızın, belirli öğretim kademelerine yönelik içerik düzenlemesi, amaçların ve konu başlıklarının sıralanması şeklinde görülmüştür (İşeri, 2014).

1967-1985 yılları arasında liselerde fen ve matematik programları klasik-modern diye iki ayrı yaklaşımla sunulmuştur. Klasik programları uygulayan ortaöğretim kurumlarında geometri ve matematik birlikte verilmiş, fizik programında derinlemesine incelemelere ve fiziğin teknolojiye uygulanmasına yönelik çalışmalar ihmal edilmiştir, Modern fen programlarında ise liselerin ilk sınıfında fizik, kimya ve biyoloji dersleri “Fen Bilgisi ve Fiziksel Bilimlere Giriş” adı altında tek bir derste toplanmıştır (Doğan, 1999, s. 208).

1985-1986 öğretim yılında ise, liseden mezun olan her bireye temel fen bilimlerinde belirli oranda ortak yeterlikler kazandırmak amacıyla, liselerde modern-klasik ayrımına son verilerek tek tip fizik, kimya, biyoloji programına geçilmiştir (Doğan, 1999, s. 208).

1980 lerden sonra gelişen fen eğitimiyle bireylerin, sadece bilimin doğasını anlamaları değil, iletişim becerilerini geliştirmeleri de amaçlanmıştır (Gücüm 1998).

Talim ve Terbiye Kurulu’nun 1982 yılında program hazırlamada dikkat edilecek ilkeleri belirlemesinin ardından, 1983 yılında bu ilkelere ve gelişmelere uygun olarak eğitim programlarının düzenlenmesine ilişkin program modeli yazılmış ve uygulamaya konulmuştur (Yıldırım, 1994). Ancak kararda, bu model konusunda bağlayıcı bir madde bulunmaması nedeniyle bazı programlar farklı modellerle hazırlanarak geliştirilmiştir.

Böylelikle, ders programlarının geliştirilmesinde bir standartlaşma yerine çeşitliliğe doğru gidilmiştir (Yüksel, 2003).

1988 tarihinde toplanan XII. Milli Eğitim Şurasında, Program Geliştirme Faaliyetlerinin, Bakanlık Bünyesinde kurulacak “Program Geliştirme ve Araştırma Merkezi” tarafından sürekli olarak yapılması kararına varılmıştır (Gözütok, 2003).

Kapsamlı Program Geliştirme Faaliyetleri (1990-)

1991-1992 yılından itibaren Milli Eğitimi Bakanlığı, 2 Ağustos 1991 tarih ve 20979 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği”ni yürürlüğe koymuştur. Bu sistemle birlikte 9. sınıflara zorunlu “Fen Bilgisi” dersi de konulmuştur.

Haziran 1992’de “Açık Öğretim Liseleri” oluşturulmuştur. Yaş sınırı aranmayan bu liselerde genel lise programına göre merkezi sistemle yürütülen kitle iletişim araçlarıyla öğretim yapılması uygulanmaya başlamıştır.

Talim ve Terbiye Kurulunun 28.05.1996 tarih 260 sayılı kararıyla ders geçme ve kredi sistemi kaldırılıp, yerine alan seçmeli sınıf geçme sistemi getirilmiştir. Bu sistemde lise1 ortak sınıftır, tüm lise1 öğrencileri aynı dersleri okumaktadır. Önceki sistemde lise1’de zorunlu okutulan Fen bilimleri dersi kaldırıp bu dersin müfredatında yer alan fizik konuları Fizik 1, kimya konuları Kimya 1, biyoloji konuları Biyoloji 1 adı altında programa alınmıştır.

1996 tarihinde toplanan XV. Milli eğitim Şurasının en önemli kararı; 1974 yılında yasada yer almasına rağmen uygulamada sorunlar yaşanan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitim” in uygulanması olmuştur.

1997 yılında o güne kadar yapılan program geliştirme çalışmalarından farklı olarak, EARGED (Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı) tarafından ayrı ve detaylı bir Fen Öğretim Programı (fizik, kimya, biyoloji) geliştirilmiştir. Bu programlarda öncelikle, bilim toplumunu oluşturacak bireylerin karşılaştıkları problemlere bilimsel yaklaşımla çözüm bulma alışkanlığının kazandırılması amaçlanmıştır (MEB, 1998 a,b,c’ den Akt. Ünal, Coştu ve Karataş, 2004). Programın hazırlanma sürecinde derslerin genel hedefleri belirlenirken; ihtiyaç analizi raporları, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, uzman görüşleri, alandaki literatür taramaları, Türkiye ve dünyadaki mevcut program ve

kitaplardan faydalanılmıştır. Daha sonra oluşturulan genel hedefler, lise 1, 2 ve 3 seviyelerine uygun olarak ayrıştırılmış ve her bir seviye için de derslerin özel hedefleri belirlenmiştir (Ünal, Coştu ve Karataş, 2004).

18 Ağustos 1997 tarihinde 23084 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan 4306 sayılı kanun gereği, 1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmiştir.

1997-98 eğitim öğretim yılında, Anadolu ve Fen Liselerine giriş sınavının ismi “Liselere Geçiş Sınavı (LGS)” olarak değiştirilmiştir.

25 Haziran 1998 tarihinde Dünya Bankasıyla T.C Hükümeti arasında “Temel Eğitim Programı İkraz Anlaşması” imzalanmıştır. Anlaşma sonucu sağlanan kredi ile “Temel Eğitim Projesi” işlerlik kazanmıştır (Erdem, 2005).

Milli Eğitim Bakanlığı, Fen Liseleri yönetmeliği 10 Ocak 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte; öğrencilerin araştırma yapmalarına, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izlemelerine yardımcı olacak şekilde yabancı dilde iyi yetişmeleri için 9. Sınıfın önüne hazırlık sınıfı konulması ve öğrencilerin bu liselere başvuru şartları ile öğrenciler arasından seçim yapılması gibi esaslar mevcuttur.

1981’den beri uygulanan iki basamaklı (ÖSS, ÖYS) üniversiteye giriş sınavı, 1998-99 öğretim yılında, MEB e ve diğer bakanlıklara bağlı ortaöğretim kurumlarının sınavları birleştirilerek ilk defa akademik yeteneği ölçme ağırlıklı “Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÖSS)” adı altında tek sınav olarak uygulanmıştır.

2002 yılında Meslek lisesi öğrencilerine, iki yıllık Meslek Yüksek Okulları’na sınavsız geçiş hakkı verilmiştir.

2003 yılında, ilk “Sosyal Bilimler Lisesi” açılmıştır.

İlköğretim 1. Kademedeki uygulanan fen bilgisi dersi dönem dönem isim değişikliklerine uğramıştır; 1936 ve 1948 programlarında Tabiat Bilgisi, 1968 programında Fen ve Tabiat Bilgileri, 1992 ve 2000 programlarında Fen Bilgisi olarak isimlendirilen ders, 2004 yılında MEB’in almış olduğu kararla yeniden yapılandırılarak Fen ve Teknoloji olarak değiştirilmiş ve uygulamaları fen-teknoloji-toplum (FTT) eğitimine dayandırılmıştır.

Talim ve Terbiye Kurulu’nun 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile ortaöğretimin yeniden yapılandırılması çalışmaları çerçevesinde liseler dört yıla çıkarılmıştır. Bu

bağlamda fizik öğretim programında da değişikliğe gidilmiş, ancak bu değişiklik üç yıla yayılmış olan konu başlıklarının dört yıla dağıtılması şeklinde gerçekleşmiştir.

2005 de Genel lise ve meslek liselerinin 1. sınıfları ortak olmuştur.

Türkiye’de 2004 yılında eğitim sisteminde daha köklü bir değişim sürecine girilerek ülkenin tarihi, kültürel, sosyal katılımının yanı sıra AB norm ve hedeflerini temel alan, dünyada yaşanan değişmelere duyarlı ve yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı eğitim programları (MEB, 2005), ilköğretim kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.

2007 ortaöğretim programları da yapılandırmacı felsefeye uygun olarak düzenlenmiştir. Hedef ifadeleri yerine kazanım ifadesi kullanılmış, amaçlar ve etkinlikler ifade edilmiş, dersler arasında ilişkiler kurulmuş, ara disiplinler, ortak beceriler ortaya konulmuş ve öğrencinin aktif olması temele alınmıştır.

Liselere Giriş Sınavı (LGS) yerine, Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS) ilk olarak 2006 yılında, son olarak da 2008’de yapılmıştır.

2003-2004 öğretim yılında ilköğretim kurumlarında, 2006-2007 öğretim yılında Ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde, tüm öğrencilere bakanlıkça ücretsiz ders kitabı dağıtılması uygulamasına geçilmiştir.

Alanında uzman bir çok akademisyenin katılımıyla yapılan çalışmalar sonunda, 2005 Fen ve Teknoloji dersi Öğretim programı (FTDÖP) hazırlanmış 2006-2007 eğitim öğretim yılında tüm Türkiye’de uygulamaya konulmuştur (Güven ve Gürdal, 2011).

2006-2007 öğretim yılından itibaren MEB, e-okul yönetim bilgi sistemi uygulamalarını başlatmıştır. Böylece her öğretmenin kolaylıkla öğrencilere dair bilgileri, notları, devamsızlıkları sisteme girebilmesi ve velilerin de öğrencilerinin devam durumu ve akademik başarıları hakkında bilgiye rahatça ulaşabilmesi sağlanmıştır.

Ekim 2007’de OKS sınavının yerine Seviye Belirleme Sınavı (SBS) sınavı getirilmiştir. Bu sistem; öğrencilerin 3 sınava girecekleri şekilde (6., 7. ve 8. Sınıfların yıl sonunda) düzenlenmiş olup 2010 yılında SBS tekrar tek sınava dönüştürülmüştür. 2013 yılında ise son SBS sınavı gerçekleştirilmiştir.

2009 yılında ÖSS değiştirilerek iki aşamalı sınav sistemine geçilmiştir. İlk aşama Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve ikinci aşama Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) olarak isimlendirilmiştir. LYS, beş ayrı testten oluşmakta ve beş oturumda gerçekleşmektedir.

2009-2010 öğretim yılından geçerli olmak üzere 70'ten fazla olan okul türü 15'e indirilerek, özellikle mesleki ortaöğretimde okul çeşitliliği azaltılmış, program çeşitliliği temel alınarak ortaöğretimdeki okullar yeniden yapılandırılmıştır (MEB, 2011).

2010 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararla, 8 yıllık kesintisiz eğitim yerine 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı kanun ile 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim getirilerek 12 yıllık süre, üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe, 4 yıl süreli ilkokul; ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul; üçüncü kademe, 4 yıl süreli lise olarak düzenlenmiştir. Bu sistem 2012-2013 öğretim yılında uygulamaya geçmiştir.

2010-2011 öğretim yılından itibaren genel ortaöğretimde alan uygulaması kaldırılmış olup bunun yerine ders/program uygulamasına geçilmiştir (MEB, 2011).

2012 yılında Eğitimde “Fatih Projesi” uygulamaya geçmiştir. Proje, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından desteklenmektedir. Proje kapsamında; eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullardaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla Bilişim Teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için; okulöncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki tüm okulların dersliğine LCD Panel Etkileşimli tahta ve internet ağ alt yapısı sağlanacaktır. Aynı zamanda her öğretmene ve her öğrenciye tablet bilgisayar verilecektir.

Ortaöğretimde kalitenin artırılması, meslekî ve teknik ortaöğretime daha fazla öğrencinin yönlendirilmesi amacıyla 2010/30 sayılı Genelge doğrultusunda 2010-2011 eğitim öğretim yılında başlanan “Genel lise”lerin “Anadolu lise”lerine dönüştürülmesi veya Meslekî ve Teknik Ortaöğretime devredilme çalışmaları 2014 yılı itibariyle tamamlanmıştır.

2013 - 2014 eğitim - öğretim yılından başlayarak SBS yerine TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş), altı temel ders için 8. sınıfta öğretmen tarafından dönemsel olarak yapılan sınavlardan bir tanesi Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nce ortak sınavlar olarak gerçekleştirilme sistemi uygulanmaya başlamıştır.

2000'li yıllarda düzenlenen yeni öğretim programlarında dersin genel amaçları, üniteleri, her bir ünitenin kazanımları ve konu başlıkları yer alır. Programlarda ayrıca, etkinlik örneklerine, süreç düzenleme ve değerlendirme örneklerine ve açıklamalara yer verilebilmektedir (MEB, 2011).

2011 ve 2013 yıllarında; Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik eğitim programları yeniden düzenlenmiştir.

2014 yılında 9. sınıflara ek olarak, 10. Sınıflarda tüm liselerde ortak olmuştur. Bu bağlamda tüm liselerde 10. Sınıflara zorunlu fizik (2saat), kimya (2 saat), biyoloji (3 saat) dersleri yerini almıştır.

Fizik ve Fizik Öğretimi

Bilim insanların doğaya olan hayranlığı ve merakı yadsınamaz bir gerçektir. Bilim insanları doğa üzerine çalışırlar çünkü doğa güzeldir. Araştırma ve gözlemlerde her bulunan sebep ve sonuç, hatta sonuca giden yol bile heyecan ve mutluluk verir. Tüm doğa bilimlerinin kaynağı ise fiziktir.

Fizik, evrenin temel prensipleri ile ilgilenir. Fiziğin güzelliği, temel fiziksel teorilerinin basitliğinden gelir. Fizik, az sayıda temel kavram, denklem ve varsayımla çevremize bakış açımızı değiştirir ve genişletir. Tüm fizik beş temel alana bölünebilir:

1. Klasik mekanik, ışık hızından çok daha küçük hızla hareket eden ve atomlara göre çok büyük olan cisimlerin hareketleri ile ilgilidir.
2. Herhangi bir hızda, veya ışık hızına yakın hızlarda cisimlerin hareketini inceleyen Rölativite teorisi
3. Isı, iş, sıcaklık ve çok sayıdaki parçacıkların istatistiksel davranışı ile ilgili olan Termodinamik
4. Elektrik, manyetizma ve elektromanyetik alanları içeren Elektromanyetizma
5. Hem makroskobik hem de mikroskobik seviyedeki parçacıkların davranışı ile uğraşan teorilerin toplamı olan Kuantum Mekaniği (Serway ve Beichner, 2011, s. 1).

Fizik; deneylere, gözlemlere ve nicel ölçümlere dayanır. Fiziğin amacı, evrende gözlenen olayları yöneten temel yasaları bulmak ve gelecekte yapılacak deneylerin sonuçlarını öngörecektir teorilerin geliştirilmesinde kullanmaktır. Bu temel kanunlar, deney ve teori arasında bir köprü görevi yapan matematik dili ile ifade edilirler (Serway ve Beichner, 2011, s. 3).

20. yüzyılın başlarından itibaren atom fiziği, nükleer fizik ve katıhal fiziği alanlarındaki gelişmelere bağlı olarak dünyada teknolojik gelişmeler müthiş bir ivme kazanmış ve bu durum, ülkelerin kalkınmasında en büyük paya sahip olan eğitim öğretimde, fizik eğitiminin yerini ve önemini artırmıştır. Bu bağlamda, yenilenen öğretim programlarına çeşitli amaçlar ve beceriler eklenmiştir.

2013 yılı Fizik Dersi Öğretim Programı'nın temel amacı; bilimsel okuryazarlığın geliştirilmesi olarak ifade edilmiştir. Bilimsel okuryazarlık; fen bilimlerinin doğasını bilmek, bilginin nasıl elde edildiğini anlamak, fen bilimlerindeki bilgilerin bilinen gerçeklere bağlı olduğunu ve yeni kanıtlar toplandıkça değişebileceğini algılamak, fen bilimlerinde ki temel kavram, teori ve hipotezleri bilmek ve bilimsel kanıt ile kişisel görüş arasındaki farkı algılamak olarak tanımlanmaktadır (Tan ve Temiz, 2003).

2013 yılı Fizik Dersi Öğretim Programı'nın içinde yer alan kazanımlar, öğrencilerin bilimsel süreç becerileri çerçevesinde analitik ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine, fizik bilgisini günlük yaşam içinde kullanmasına, bilimi, teknoloji, toplum ve çevre ile ilişkilendirmesine yönelik olarak hazırlanmış ve amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencilerde merak oluşturarak fizik bilimine yönelik ilgi uyandırmak ve onları keşfetmeye teşvik etmek
- Bilimsel sorgulamanın doğasını anlamak, bilimsel süreç becerilerini kullanarak bilimsel bilgi üretmek ve problem çözmek
- Tarihi ve kültürel süreçlerin fizik bilimine katkısını anlamak
- Bilimsel bilgi ve yöntemleri bir olayı açıklamak ve yeni durumlara uygulamak için kullanmak
- Bilimin doğası üzerine farkındalık kazanmak
- Delillere ve ispata dayanarak iddiaları gerekçelendirmek, değerlendirmek ve bilimsel bilgiyi paylaşmak
- Etik ve sosyal etkilerini düşünerek fiziğin uygulamaları ile ilgili bilimsel dayanakları olan kararlar vermek

2013 yılı Fizik Öğretim Programı'na göre; 9 ve 10. sınıfları kapsayan fizik dersi öğretim programı, fizik bilimi içinde yer alan temel kavramları içermektedir. Bu programın kapsamında öğrencilerin fizik bilimi ile ilgili kavramsal ve işlemsel bilgiyi edinerek bilgi ve becerilerini çeşitli ve yeni durumlara uygulayabilmesi hedeflenmektedir. 11 ve 12. sınıf fizik dersi öğretim programı aynı kavramları daha derinlemesine, diğer fizik kavramları ile ilişkilendirerek işlemektedir. Çünkü bu programın amacı öğrencileri üniversiteye veya fizik bilimi ile ilişkili olarak yapılacak bir kariyer seçimine hazırlamaktır. Dolayısıyla 11 ve 12. Sınıflarda öğrencilerin fiziği öğrenmesinin yanında fizik ile ilgili bir alanda öğrenimlerini sürdürebilmeleri için zemin oluşturulmak da hedeflenmektedir.

Fen ve mühendislik alanlarında lisans öğrenimi gerçekleştirecek öğrencilerin iyi bir fizik altyapısı ile bu bölümlere gitmeleri çok önemlidir. Çünkü bu öğrencilerin kaliteli yetişmesi, ülkenin bilimsel ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgilidir. Bu bölümleri tercih etmeyecek ya da öğrenimine devam etmeyecek kişiler için ise evrende gerçekleşen olayları anlayabilmek, aynı zamanda Bilim ve Teknolojideki hızlı gelişmeleri takip edip anlamlandırabilmek için temel düzeyde fizik bilmek şarttır. Bu amaçla ülkemizde ilk ve ortaokulda gösterilen fen ve teknoloji dersleri ile lise 1’de okutulan zorunlu fizik derslerinin verimli geçmesi sonucu öğrencilerin beklenen seviyeye ulaşmış olmaları gerekir ancak üniversiteye giriş sınavlarında öğrencilerin fizik testlerinde ki netlerinin oldukça düşük olması hedeflere ulaşamadığını göstermektedir. Bu duruma sebep olabilecek birçok faktör vardır.

Öğrencilerin Fizik dersine olan motivasyonlarını en çok etkileyen faktörlerin başında; öğretmenlerinin fiziğe, öğrencilere ve öğretime karşı tutum ve istekleri ile alanlarında sahip oldukları bilgileri öğrencilere iletme beceri ve yöntemleri gelmektedir. Fizik öğrenmek kadar fiziği öğretmeninde güç olduğu gerçeği ile Fizik öğretmenlerinin pedagojik formasyon bilgisine sahip olmasının yanında pedagojik alan bilgisine de sahip olmaları gerekmektedir. Pedagojik alan bilgisi; bir alanın diğer insanlara nasıl öğretilmesi gerektiği konusundaki bilgidir. Pedagojik alan bilgisine sahip fizik öğretmeni, bireylerin farklı öğrenme ve bilişsel özelliklere sahip olabileceklerini göz önünde bulundurmalıdır ve anlamlı öğrenmenin gerçekleşebileceği ortamlar oluşturmalıdır. Ayrıca öğretmenler, konunun içeriğini, öğrencilerin özelliklerini ve ortamı dikkate alarak en verimli öğrenme ve ölçme değerlendirme yöntemini seçmeli ve öğrencilerin yeni öğrendiği kavram ve ilişkileri farklı durumlara uygulamalarına fırsat vermelidir.

Fizik öğretmenlerine düşen görevlerden biri de konuları, yaşam temelli olarak ve fizikteki gelişmelerin toplum hayatı ve bilime etkileri üzerinde durarak vermeleridir. Ayrıca, öğrencileri fiziği öğrenirken pasif olmaktan uzaklaştırıp aktif olmaya alıştırmaktır. Bilgiyi öğreten olmaktan uzaklaşılarak “öğrenmeyi öğreten” olmaya çalışılmalıdır. Böylece öğrenmelerinden kendilerinin sorumlu olduğu bir nesil yetiştirilebilir (Fizik dersi öğretim programı, 2011).

Korur ve Eryılmaz (2009)’ın yaptığı “Lise öğrencilerinin Fizik başarılarına etki eden öğretmen nitelikleri ile ilgili algıları” isimli çalışmada; öğrencilerin algılamalarında başarılarını en çok etkileyen öğretmenlere ait 10 nitelik önem sırasıyla şöyle tespit edilmiştir:

1. Öğrencilerin fizik konularıyla ilgili sorularına rahatlıkla cevap vermesi
2. Dersi içten gelmeyerek (isteksiz) anlatması
3. Derse hazırlıklı gelmesi
4. Bazı öğrencilerle daha fazla ilgilenip, sınıfın genelini düşünmemesi
5. Konu bilgisini uygun detayda vermesi
6. Öğrencilerin sorularını dikkate alarak, anlaşılmayan konuları tekrar anlatması
7. Derste üniversite giriş sınavında çıkmış ya da çıkabilecek tipte sorular çözmesi
8. Konu bilgisine yeterince sahip olması
9. Sınıf çalışmalarına ek olarak seviye yükseltme kursları yapması
10. Sınıfta öğrenme için elverişli bir ortam sağlaması

Öğrencilerin, üniversiteye giriş sınavında ki fizik netlerinin düşük olmasında diğer faktör ise, fizik dersinin anlaşılmasının zor olduğu düşüncesi ile hareket eden fizik öğretmenlerinin, yaptıkları yazılı sınavlarda yüzeysel, derste çözdüğü örneklerle paralel, bilgi ve kavrama düzeyinde sorular sormalarıdır. Bu sorular, öğrencilerin zihinsel kapasitesini geliştirmediği gibi, ezberciliğe de yöneltmektedir. Liselerde okuyan öğrenciler daha üst seviyede düşünme gerektiren (olasılıklarla düşünme, soyut düşünme, korelasyonel düşünme vb.) sorular ile çok sık karşılaşmadıklarından Öğrenci seçme sınavında çıkan fizik sorularını genelde yanıtlayamamaktadırlar (Azar, 2005).

Öğrenci seçme sınavında sorulan fizik soruları analiz, sentez, problem çözme ve yorumlamaya dayalı olduğu için öğrencilerin ezberleyen değil, olayları kavramsal olarak özümseyen, analitik düşünebilen, problem çözme ve uygulama yeteneğine sahip olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir (Çepni, Küçük ve Ayvaci, 2003; Morgil ve Bayan, 1996). Bu sebeple öğrencilerin farklı bilişsel seviyelerde olabileceği de dikkate alınarak öğrencilerin başarılarının değerlendirildiği sınav sorularında çeşitliliğe gidilmesi ve sorularının kalitesinin artırılması öğrencilerin eleştirel ve analitik düşünmesini geliştirecektir.

Öğretmenler ve öğrenciler için en temel ders araç gereci olan ve ödevler denilince ilk akla gelen ders kitaplarında ki sorularda çok önemlidir. Konu ile ilgili Çevik (2010), yaptığı çalışmada, fizik ders kitaplarında yer alan sorular ile üniversite sınavında sorulan sorular Bloom taksonomisine göre analiz edilmiş ve aralarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda kitap yazarları da ders kitabında yer alan soruları muhakkak özenle seçmeli, üst düzey bilişsel beceri gerektiren soru sayısını yüksek tutmalıdır.

Öğrencilerin fizik başarılarının düşük olmasının bir diğer sebebi de fizik dersine karşı olumsuz tutum geliştirmeleridir. Koca ve Şen (2006)'ın yaptıkları çalışmada; Fizik dersi, öğrencilerin %31,6 sı tarafından en korkulan ders olarak seçilmiştir ve onu sırası ile kimya (%24,7), matematik (%23,9), ve biyoloji (%19,7) dersleri izlemiştir. Bu çalışmada fizik dersine karşı olan olumsuz tutumun nedenlerinden bazıları şöyle ifade edilmiştir;

- Fiziği sadece formüller ve karışık problemlerden ibaret olarak görüp yalnızca matematik ile ilişkilendirmeleri, öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesine sebep olmaktadır.
- Öğretmenlerin derse olan olumsuz yaklaşımı, öğrenciye karşı ilgisizliği, kullandığı öğretim metodu öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesine sebep olmaktadır. Geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesine katkısı olduğu da görülmektedir.
- Matematik ve fen derslerinin sadece zeki ya da yetenekli bireyler tarafından yapılabilecek bir etkinlik olduğuna inanılması, öğrencilerin kendilerini karşılaştıkları en küçük bir engelde yetersiz görmelerine, olumsuz tutum geliştirmelerine ve çaba göstermemelerine neden olabilmektedir.
- Öğrencilerin yaşamış olumsuz ön tecrübeleri ve başarısızlıkları onların negatif yönde tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir.
- Arkadaşlarının ve aile bireylerinin tutumu öğrencilerin tutumlarını etkilemektedir.
- Derslerin sıkıcı olması fizik dersine yönelik olumsuz tutum geliştirmede etkilidir.
- Ders kitaplarının görsel tasarımının ve içeriğinin, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmemesi de öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesine sebep olmaktadır.

Turgut ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışma ile ortaöğretim fizik derslerinde öğrencilerin zor olarak algıladıkları konular tespit edilmiş ve sebepleri ortaya konulmuştur. Bu çalışmaya göre öğrenciler tarafından belirtilen en zor dört konu sırasıyla; elektromanyetik ışıma, elektromanyetik dalgalar, yüklü parçacıkların hareketleri, atom çekirdeğidir. Çalışmada bu konuların zorluk sebebi olarak da üç önemli nokta ortaya çıkmıştır. Bunlar; motivasyon eksikliği, kavramların soyutluğu ve güncel hayatla ilişkisinin kurulamamasıdır.

Öğrencilerin soyut bilgiler topluluğu olarak gördüğü fizik dersi, her türlü laboratuvar imkânları, eğitim teknolojisi ve çağa uygun öğretim metotları ile öğrencilere sunulmalı ve

böylece öğrencilerin dersi daha kolay ve somut algılamaları sağlanmalıdır ancak bu sayede beklenen başarıya ulaşılabilir (Aycan ve Yumuşak, 2003).

Öğrencilerin ön bilgileri, matematik temelleri, ilgileri, derse ve laboratuvara ayrılan süre, öğretim programlarının uygunluğu ve ders kitaplarının yeterliliği fizik başarısını doğrudan etkilemektedir.

Fizik eğitiminde anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin konuyu ihtiyaç olarak görmesi, ilgi ve merakla konuya karşı istekli olması gerekir. Eğer öğrenci konuyu öğrenmek için kendisine mantıklı bir sebep bulamıyorsa, konuya karşı duyarsız olacak ve sadece dersi geçebileceği kadar ezber bilgiye yönelecektir.

Her konuda olduğu gibi fizik dersine de pozitif bir başlangıç ve yapabilirim inancı ders başarısını artıracaktır. Sorgulama, araştırma, düşünme, tahminlerde bulunma fiziği öğrenmenin önemli bir parçasıdır. Ayrıca fizikle ilgili öğrenilen her şeyin daha öncesinde ne bilindiği ile de doğrudan ilişkili olduğu unutulmamalıdır.

Ders Kitapları

Ders kitabı, bir dersin (matematik, fizik gibi) öğretimi için ve belli bir düzeydeki (ilköğretim 1, lise 2 vb.) öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretim programına uygun olarak hazırlanmış, incelemesi yapılmış ve devlet tarafından onaylanmış temel kaynaktır.

Ders kitapları; öğretmenin vermek istediği bilgileri düzenli ve bütün olarak vermesini sağlayan; öğrencinin de derse hazırlıklı gelmesine, ön bilgiler edinmesine yardımcı olan, ayrıca konuları istediği zaman ve yerde tekrar etmesini olanaklı kılan, taşınması kolay materyallerdir.

Ders kitapları; özenli çalışma gerektirmesi, hazırlık ve düzenleme aşamaları ile kontroller, olgunlaşma ve geliştirilme yolunda geçirdikleri süreçlerin fazla olması nedeniyle üzerinde çok emeğin olduğu ürünlerdir. Bu özellikleri sebebi ile en çok müracaat edilen ve güvenilen bilgi kaynağı olmayı her zaman sürdürmüşlerdir.

Teknolojinin hızlı gelişimine paralel olarak öğrenme-öğretme ortamlarında kullanılan araçlarda sürekli gelişim içerisinde. Bununla birlikte içerdiği öğeler dikkate alındığında özel bir öğretim programı niteliğindeki ders kitaplarının hala, ülkemizde olduğu gibi

dünyanın birçok ülkesinde en sık kullanılan öğretim araçları oldukları ifade edilmektedir (Fischer'dan Akt. Anılan, Balbağ, Anılan, Çemrek ve Görgülü, 2007).

Okul ortamlarında öğretmenlerin çoğu anlatacağı konuların kapsamını, sırasını, derslerde uygulayacağı yöntem ve teknikleri ve verecekleri ödevleri ders kitabına bağlı olarak belirlemektedirler. Yapılan araştırmalarda, ders kitaplarının Türkiye’de sınıf içi öğretimin içeriğini büyük ölçüde belirlediği, bu nedenle öğretmenlerin (beğensin ya da beğenmesin) kendilerini ders kitabı kullanmak zorunda hissettikleri sonucu ortaya çıkmıştır (Kılıç ve Seven, 2002, s. 19-26).

Tor ve Erden (2004)’in Türkiye’de yaptığı bir çalışmaya göre ilköğretim 6.7.8. sınıf öğrencilerinin ödevlerini yaparken yararlandıkları kaynaklar arasında ilk sırayı ders kitapları almaktadır.

Bir başka araştırmada ders kitaplarından bir öğretim aracı olarak %70 ve üzerinde bir oranla faydalandığı, öğrencilerin sınıf ortamındaki zamanlarını %70 ile %75 oranında ders kitaplarıyla ilgili etkinliklerle geçirdikleri belirlenmiştir (Karamustafaoğlu, Yaman& Karamustafaoğlu, 2005). Bu nedenle ders kitapları bilimsel içerik açısından doğru olmalı, öğrencilerde kavram yanılgısına yol açmamalıdır, çünkü birçok öğrenci (hatta öğretmen) ders kitaplarında yer alan içeriğin kesinlikle doğru olduğuna inanır (Ford, 2002).

Ders kitaplarının, öğretim programın felsefesini (konu içeriği, yöntem, beceriler, kazanımlar, ölçme ve değerlendirme) en iyi şekilde yansıtmaları gerekir. Çünkü programın, en açık ve anlaşılır şekilde görüldüğü yer, ders kitaplarıdır. Bu nedenle kitap yazarlarına çok önemli bir görev düşmektedir.

Etkili bir ders kitabının birçok özelliği vardır. Öncelikle ders kitabının kapağı, öğrencinin dikkatini ve ilgisini çekmeli, derse karşı merak uyandırmalıdır. Kitabın görsel tasarımı ve içeriği öğrencinin okuma hevesini artırmalıdır. Kitaplar; dayanıklı, güzel ciltlenmiş, kaliteli kâğıtlara basılmış ve renkli resimlerle bezenmiş, öğrencinin her zaman kullanmak isteyeceği ve aradığını kolayca bulabileceği şekilde tasarlanmalıdır.

Kitaplar, öğrenciye neyi nasıl öğreneceği konusunda rehberlik etmelidir. Mümkün olduğunca çok ve değişik etkinliklerle öğrenciler konuyu yaşayarak, gözlemleyerek ve keşfederek, bazı sonuçlara kendi kendilerine ulaşmaları sağlanarak öğrenmelidirler. Ders kitapları, konu ya da ünite başında öğrencilerin ilgisini o konuya çekmek, araştırma yapmalarını sağlamak, ünite sürerken sade ve anlaşılır ifadelerle öğrenme yaşantıları sunmak, gerekli doğru bilgileri vermek ve ünite sonunda pekiştirme yapılması için etkinlik

ve uygulamalara yer verilecek şekilde hazırlanmalıdır. Ayrıca ders kitapları öğrenciyi bir sonraki eğitim kademesine ve bu eğitim kademesine geçmesi için girmesi gereken sınava hazırlayıcı da olmalıdır.

Son yıllarda düzenlenen öğretim programlarında, esas alınan yaşam temelli yaklaşımla uyumlu olarak, ders kitaplarında anlatılanlar, öğrencilerin “Bu konu benim ne işime yarayacak?” sorusuna mutlaka yanıt vermek durumundadır. Bu sorunun yanıtı yoksa, öğrenci “anamlı okuma” yapmayacaktır (Demirel ve Kıroğlu, 2005, s. 6). Anamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğrenci okuduğu her konuyu bir ihtiyaç olarak görmeli ve gerçek yaşamla konular arasında bağ kurmalıdır.

Öğrencilere kazandırılması gereken en önemli unsurlardan biri de eleştirel ve analitik düşünme yeteneklerini geliştirmektir. Gençlerin en yaratıcı oldukları bir dönemde kitaplar, onları, düşünmeye, sorulara ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmalıdır. Öğrenciler temel bilgileri ders kitaplarından öğrenirken, kitap dışı bilgileri nerden bulacakları konusunda da ders kitaplarının yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle öğretmenden sonra ders kitapları, öğrenciler için öğrenciyi yetiştiren, eğiten çok önemli bir rehber konumundadır.

Ders kitapları; ırk, milliyet, din, dil, cinsiyet yanlılığına gitmemelidir. Ders kitaplarının tek yanlılığı bilim olmalıdır (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 55). Ayrıca ders kitaplarında kullanılan dil ve seçilen sözcükler çok önemlidir, sözcüklerin şiddet ve korku içermemesine özen gösterilmelidir. Bu konuda Baykal (2005)’ın 190 ders kitabındaki 829 bin 259 cümle ile 6 milyon 885 bin 725 sözcüğü bilgisayar ortamında sayarak ortaya koyduğu bulgular şöyledir;

“Kitap” sözcüğü 5448 ile en yüksek sıklıkta kullanılmıştır. Buna karşın, keşke “çimento” (302), “bomba” dan (308), “çekiç” (85) “tabanca” dan (94), “neşter” (4) de “hançer”den (137) daha çok olsaydı! Keşke “kılıç” (854) “ekmek”ten (564), “kurşun” (522) “çivi”den (326), “mermi” (166) de “vida”dan (136) daha çok olmasaydı! Keşke, “top” dedikleri “savaş topu” değil de “tenis topu” olsaydı!

Öğrencilerin fizik dersine karşı olan ön yargı ve olumsuz düşüncelerinin sebepleri arasında, ders kitapları önemli bir yere sahiptir. Ders kitaplarının içerik kısmında, öğretim programında yer almayan; gereksiz ayrıntı bilgilerin olması, programda formül ve işlemlere girilmez denmesine rağmen matematiksel formüllere ve işlemlere yer verilmesi, ayrıca konuların karışık ve bilgilerin uzun anlaşılması güç cümleler ile sunulması öğrencileri dersten soğutmakta ve dersi sıkıcı hale getirmektedir.

Tüm ders kitaplarında olduğu gibi fizik eğitiminde kullanılan kitaplar hazırlanırken de belli bir takım ölçütlere uyulması gerekir (Ünsal vd. 2009). Bu amaçla; American Association for the Advancement of Science (A.A.A.S) tarafından hazırlanan Proje-2061’ de ders kitaplarının değerlendirilmesinde kullanılabilecek bir takım eğitim ölçütleri belirlenmiştir. Kanlı ve Yağbasan’ın 2004 yılında yayımladığı “Proje-2061’in Işığında Fizik Ders Kitaplarının Eğitimsel Tasarımına Eleştirel Bir Bakış” isimli çalışma, bu ölçütlere göre bir ders kitabının sahip olması gereken özellikleri aşağıdaki gibi ifade etmektedir;

- Ders kitaplarında, işlenecek ünitenin nelere değineceği ve hangi kavramların öğretilmeye çalışacağı hakkında amaç ifadeleri yer almalıdır. Fizik derslerinde öğrencilerin çoğu zaman, üniteler ve konular arasındaki ilişkiyi kurmada zorluk çektiği görülmektedir. Bu sıkıntıyı gidermek için üniteler amaçlarını belirtmenin yanı sıra diğer konularla olan ilişkilerini de ifade etmelidirler
- Ders kitaplarında yer alan aktiviteler, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak şekilde okul dışında da yapılabilir olmakla beraber aktivite sayısı ünitelere dengeli dağılmalıdır.
- Ders kitaplarında yeni konunun daha iyi kavratılabilmesi için, daha önce bilinmesi gereken kavramlar hatırlatılmalı, öğrencinin kavramlar arası bağlantı kurması sağlanmalıdır.
- Ders kitabında yer alan hazırlık çalışmaları öğretmenlere, öğrencilerin olası kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada yardımcı olmalıdır.
- Yapılan araştırmalar öğrencilerde oluşan kavram yanlışlarının sebepleri arasında ders kitaplarının da olduğunu ifade etmektedirler. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan kavramların anlaşılır, doğru ve düzenli verilmesine dikkat edilmelidir.
- Ders kitapları öğrencilere edindikleri bilgi, deneyim ve tecrübeleri nasıl uygulayabilecekleri noktasında rehber olmalıdır.
- Ders kitapları öğrencilerin anlamalarına yardım etmek için kendi deneyimlerini ve fikirlerini açıklamalarını sağlayacak soru ve problemleri aşama aşama sunmalıdır. Dikkatlice seçilen sorular öğrencilerin hem bilimsel fikirlerin odak noktasına ulaşmalarına yardım eder, hem de yaygın olarak sahip oldukları yanlış kavramaları da ortaya çıkarır.
- Fizik ders kitapları, öğretmenlere kendi bilgi düzeylerini geliştirmeleri için öğretme konusunda gerekli olan fen, matematik ve teknoloji yönünden yardım etmeli, soru

sormayı cesaretlendiren ve yaratıcılığı ödüllendiren, aynı zamanda ilgiyi uyandıran bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmalıdır.

- Ders kitapları öğrencilerin fikirlerini dikkate alan uygulamalar içermelidir.

Ülkemizde Ders Kitaplarının Dünü ve Bugünü

Kurtuluş savaşı yıllarında ders kitapları ile ilgilenen Bakanlık içerisinde “Telif ve Tercüme Heyeti” adında bir kurul oluşturulmuştur. Genellikle eğitim ve kültüre ilişkin kitapları bu kurul ele alır ve basılmaları için gerekli hazırlıkları yapardı (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 31).

1925 yılında “Mektep Kitapları Hakkında Yönetmelik” adında bir yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte, öğretimle ilgili materyallerin nasıl hazırlanıp, basılacağına ve dağıtılacağına ilişkin esaslar belirlenmiştir. 1926’da Ders kitapları ile ilgili çalışmalar Talim ve Terbiye Dairesine bırakılmıştır.

Harf İnkılabı ile birlikte eski dilde kullanılan kaynakların değiştirilmesi ve Latin Alfabesi ile hazırlanmış yeni kaynakların yazımı için çalışmalar başlamıştır. Fakat matbaa sayısının yetersiz olması ve bunun sonucu olarak materyallerin yeterli miktarda çoğaltılamaması bu kaynakların yalnızca öğretmenlerin elinde bulunmasına neden olmuştur. Bu yüzden okullarda uygulanan eğitim, öğretmenlerin sahip oldukları kaynaklarda yer alan bilgileri öğrencilerine not aldırması şeklinde gerçekleştirilmiştir (Ayas, 1993).

1945 yılına gelene dek, okul kitapları için her yıl yarışma düzenlenmiştir. En iyi kitaplar, devletçe satın alınıp, basılmış ve okullarda ders kitapları olarak okutulmuştur (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 32).

Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki ders kitapları, kâğıdının ve kullanılan görsel unsurlarının kalitesiyle; dilinin sadeliği, kolay anlaşılabilirliğiyle; konuların günün gereksinimlerine yanıt vermesiyle; işçi, esnaf ve çalışan kesime verdiği değerle; (özellikle 1930’lu yıllarda köylünün temel sorunlarına dikkat çekilir) oldukça farklıdır (Gümüšoğlu, 2008).

Ülkemizde ders kitaplarının hazırlanması dönem dönem değişiklik göstermiştir. 1949 yılına kadar “tek kitap uygulaması” ile ders kitaplarının hazırlanmasını üstlenen M.E.B, 1949-1973 yılları arasında özel sektöre, ders kitabı hazırlama yetkisini vermiş ve bu tarihler arasında özel sektör M.E.B’ in belirlediği nitelikler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüştür, bu yetki ile tek kitap döneminden çok kitap dönemine geçilmiştir (5429 sayılı yasa gereği). 1973-1991 yılları arasında MEB ders kitabı hazırlama işlemini 1739

Milli Eğitim Temel Kanunu ile tek başına yürütmüştür. 1991’de “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği” ile özel sektöre tekrar izin verilmiştir.

Daha önce öğrencilerin kendi imkânları ile elde ettikleri ders kitapları uygulaması, 2003-2004 öğretim yılında ilköğretim kurumlarında, 2006-2007 öğretim yılında ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde, tüm öğrencilere bakanlıkça seçilen ücretsiz ders kitabı dağıtılması uygulaması ile değişmiştir.

Milli Eğitim Şuralarında Ders Kitapları

I. Heyeti ilmiye kararları (15 Temmuz-15 Ağustos 1923): “Üstün değerde müracaat kitaplarının dilimize çevrilmesinde takip olunacak esaslar” ve ders kitapları görüşülmüştür. Milli Büyük Sözlük, Milli Müzik, Milli Dil ve Edebiyat kitaplarının yazdırılması ve Milli Tarih Kitaplığı oluşturulması görüşü benimsenmiştir.

II. Heyeti ilmiye kararları (1924): Ders kitaplarının yazdırılması konusu görüşülmüştür.

I. Milli Eğitim şûrası (17-29 Temmuz 1939): Şûraya getirilen kararlarda en önemlisi okul ders kitaplarıyla ilgili olmuş ve tek tip kitap (devlet kitabı) sistemine gidilmesi teklif ve kabul edilmiştir. Şûra sonunda karara bağlanan “Okul kitaplarının Maarif vekilliğince bastırılması hakkında talimatname” nin 1. maddesinde devlet kitabı “okul nevi ve tiplerine göre her sınıfın her dersi için esas olacak kitapların aynı nevi tipteki bütün okullarda bir olması” olarak tarif edilmiştir (MEB, 1991a, 632-637’den Akt: Bayrakçı, 2005).

II. Milli eğitim Şûrası (15-21 şubat 1943): Bu şûrada, gerek ilkokul, gerek ortaokul ders kitaplarının çok yetersiz olduğu konusu üzerinde önemle durulmuş, öğretmenlere yardımcı ve kılavuz kitaplar sağlanması, okuma kitaplarının çekici ve yararlı hale getirilmesi önerilmiştir (Gülcan vd, 2003, s. 72’den Akt: Bayrakçı, 2005). Ayrıca tarih eğitiminin önemi üzerinde durularak, İlk ve ortaokul tarih kitaplarının hazırlanmasında, bilim ve pedagoji yönünden dikkate alınacak noktaların belirlenmesi görüşülmüştür. Kitaplara tarihi okuma parçaları eklenmesi, mesleki ve teknik okullar için ayrı kitapların yazılması kararları alınmıştır.

IV. Milli Eğitim Şurası (23-31 Ağustos 1949): Bu şurada, tek kitap uygulamasına son verilmesi kararı alınmıştır.

VII. Milli Eğitim Şûrası (5-15 şubat 1962): Bu şûra, mevcut duruma göre eğitimde her alandan yeniden yapılanmayı amaçlamıştır. “Okul ders kitapları”, “Öğretmen Meslek

Kitapları”, “Sürelî Yayınlar ve Dergiler” gibi konularda gelen tekliflerle ilgili çalışmaların “Yayın Müdürlüğü”nce yürütülmesi kararı alınmıştır.

Bu şûrada, okul ders kitapları ile ilgili tekliflerden bazıları şunlardır: Ders kitapları basılırken, en az ikinci hamur kâğıt kullanılmalı; baskı işi daha özenle yapılmalı, kitabın okunaklı olmasına dikkat edilmelidir. Ders kitaplarının bilimsel, eğitsel ve estetik değerde yazılıp hazırlanması sağlanmalıdır (MEB, 1991b, 270-272’den Akt: Bayrakçı, 2005). Ayrıca bu şurada, çok kitap yönteminin faydalı yönlerinin daha çok olduğu, tek kitap yöntemine dönmemesi gerektiği belirtilmiştir (Bayrakçı, 2005).

IX. Milli Eğitim Şûrası (24 Haziran-4 Temmuz 1974): Ders kitapları ile ilgili alınan kararlar şunlardır:

- Mevcut ortaokul ve ilkököl programları gözden geçirilecek, programların yeniden düzenlenmesi ve taslaklarının Tebliğler Dergisi’nde yayınlanması sonrasında, yarışma açma veya komisyon kurma yolu ile tek kitap yazdırılacaktır (Karar -85).

- Zorunlu öğretim çağını kapsayan temel eğitimin gereği olarak, öğrencilere tamamen veya kısmen parasız kitap vermek veya çok ucuz bir fiyatla sağlamak amacıyla Bakanlıkça ilkököl ve ortaokul kitapları için başlatılan tek kitap uygulaması sürdürülecektir (Karar -101).

- Tek kitap uygulaması bir plana göre zamanla diğer eğitim kademeleri kitaplarını da kapsamına alacaktır. Tek kitap olarak kabul edilecek ders kitapları;

1. Ödüllü yarışmalar düzenlemek veya

2. Komisyon veya kişilere yazdırmak suretiyle Bakanlıkça hazırlanacak veya serbest yazarlara ait kitaplardan seçilecektir (Karar -102).

- Tek kitabın telif hakkı, baskı sayısı sınırsız olmak ve okutulma süresi en az beş yıl olmak kaydıyla, ödöl vermek veya bir defada önceden ödenmek suretiyle Bakanlıkça satın alınacaktır (Karar - 103).

- Bakanlık, tek kitap olarak kabul edilen ders kitaplarının zamanında basılması ve öğretim yılı başlamadan önce okullara dağıtılmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri alacak; bu maksatla Bakanlık Basımevinin olanakları yetmediği takdirde, ders kitaplarının özel sektörde basımını sağlayacaktır (Karar -104).

- Tek kitap uygulaması, serbest yazarların, bol miktarda yardımcı ders kitabı hazırlanması ve ders kitaplarının iyileşmesi çalışmalarına katkıda bulunmalarını destekleyecek ve onları özendirecek biçimde düzenlenecektir (Karar - 105).

XII. Milli Eğitim Şûrası (18-22 Haziran 1988): Bu şurada:

- Her türlü ders kitaplarının, yeni teknolojiler kullanılarak daha kaliteli kâğıtlara basmak suretiyle cazip, güzel ve daha eğitici, öğretici nitelikte üretilmesi (Karar-24)
- Bütün öğretim kademeleri itibariyle, değişen ve gelişen ilim ve teknolojiye paralel şekilde öğretim programlarının ve ders kitaplarının devamlı değerlendirilmesi ve geliştirilmesi (Karar-12) kararları alınmıştır.

XV. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996): Bu şuranın, eğitim sisteminin finansmanı kısmında;

- Eğitim ve öğretimini yabancı dille yapan okullarda okutulan yabancı dil ders kitaplarının ilgili ülkelerden ithal edilmesi yerine, yerli müelliflerce üretilmesi teşvik edilmelidir (Karar-64).
- Ders kitaplarının, yeniden kullanılmasına olanak sağlayıcı bir sistem geliştirilmelidir. (Karar-66) maddeleri yer almıştır.

XVI. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 1999): Bu şurada;

- Ders Kitapları ve diğer ders araç-gereçlerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılmamalıdır (Karar-38).
- Ders kitabı ve öğretim materyallerinde çağdaş, sorumlulukları paylaşan aile kavramı ön plana çıkarılmalıdır (Karar-40) kararları alınmıştır.

XVIII. Milli Eğitim Şûrası (2010): Bu şurada;

- Merkezî sınav sistemiyle öğrenci alan genel ortaöğretim kurumları öğrencileri için farklı ders programları ve bu programlara göre ders kitapları hazırlanmalıdır (Karar 33).
- Öğrencilerin kitap taşıma yükünün azaltılması amacıyla; e-kitap, fasikül, kopartılabilir sayfalı kitap, her kitaba MEB'in internet sayfasından ulaşılabilmesi vb. uygulamalar yapılmalıdır (Karar-35).
- İlköğretim ve ortaöğretim ders kitapları, Türkçemizi doğru kullanmaya katkı sağlayıcı olmalı; fen ve teknoloji, matematik vb. derslerde kullanılan terimler Türk Dil Kurumu ile iş birliği yapılarak yeniden düzenlenmelidir (Karar-40) kararları alınmıştır.

XVIII. Milli Eğitim Şûrası (2014): Bu şûrada;

- Öğretmenlerin mesleki gelişim programlarını düzenlemek, bu programlar için öğretim materyalleri hazırlamak ve ar-ge faaliyetleri gerçekleştirmek üzere Milli Eğitim Akademisi kurulması önergesi benimsendi.
- Öğretmenlik mesleğine akademik, sosyal, psikolojik açıdan uygun olmayan öğrencilere diğer fakülte ve bölümlere yatay ve dikey geçiş imkânları sunulması yönündeki öneri de kabul edildi.

MEB Ders Kitabı Yönetmelikleri ve Ders Kitapları Seçimi

Okullarda kullanılabilecek ders kitapları ve eğitim araçlarının Milli Eğitim Bakanlığı'na belirlenmesi esastır. (Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 55). Bu kanuna göre, ülkemizde ders kitaplarının ve araç-gereçlerinin nitelikleri, hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi ve seçilmesi vb. konular Ders Kitapları Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 16.1.1991 gün ve 10 sayılı kararıyla yürürlüğe giren 'Ders Kitapları Yönetmeliği' ile ders kitaplarının özel sektör tarafından da hazırlanmasına izin verilmiştir.

1995 "Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği" ne göre: Eserlerin incelenmesi "özel ihtisas komisyonları"na yapılır. Kitapların okutulma süresi, ilk kabul edildiği öğretim yılından itibaren 5 (beş) öğretim yılıdır. Ders kitaplarının satışlarında uygulanacak birim fiyatları komisyon tarafından belirlenir. Kurulca kabul edilen ders kitapları, Tebliğler Dergisinde yayınlanır. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulacak ders kitapları, ilgili sınıf ve branş öğretmeni tarafından seçilir.

1995 "Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği"nde 2004 değişikliğine göre; Milli Eğitim bakanlığı, ders kitabı yazım işinde özellikle ekip ve alt yapıya önem vereceğini vurgulamıştır. Ayrıca, resmi ilköğretim okullarında ders kitaplarının bakanlıkça satın alınıp ücretsiz dağıtılacağı ifade edilmiştir dolayısıyla bu okullarda öğretmenler ders kitabı seçimi yapamazlar.

31.12.2009 tarihli 2011 değişiklikleri olan "Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği"ne göre; Taslak ders kitapları; İnceleme Komisyonlarınca incelenir ve puanlama yapılır. 100 üzerinden 90 puan üzeri alan taslak kitaplar Değerlendirme Komisyonlarında değerlendirilir ve raporlar Kurula gönderilir, Kurul kararı ile ders kitabı

seçimi tamamlanır. Daire başkanlığı, Başkanlıkça kabul edilen ve okutulmak üzere her yıl Tebliğler Dergisinde duyurulan ilköğretim ve ortaöğretim ders kitaplarını satın alır ve ücretsiz olarak dağıtır.

Şuan uygulamada olan 28409 sayılı Eylül 2012 T.D’de yayınlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” dir. Bu yönetmeliğe göre; ders kitaplarının nitelikleri ile ilgili olarak, “Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez, bilimsel hata içermez, reklam niteliğinde öğeler içermez. Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar. Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır.” ifadeleri yer almaktadır (Madde-6).

Ders kitaplarının hazırlanması ile ilgili kısımda ise; konuların işlenişinde öğrencinin seviyesine ve gelişim özelliklerine uygun olarak, yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır. Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınarak üst düzey düşünme becerileri geliştirilir, gibi ifadeler yer almaktadır (Madde 8).

Taslak ders kitapları ile ilgili kısımda; Taslak ders kitapları Başkanlığa elektronik ortamda teslim edilir (Madde 11). Bu kitapların, yazar veya yazarlar, editör, dil uzmanı, görsel tasarım uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ile rehberlik veya çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanlarınca hazırlanıp hazırlanmadığı ve yönetmeliğe uyup uymadığı panel sekreteryasınca incelenir. Hazırlanan ön inceleme raporu Kurul tarafından değerlendirilip, panel değerlendirmesi için uygun bulunan taslak ders kitapları için panel değerlendirme süreci başlatılır (Madde 13).

Panellerin oluşturulması kısmında ise; her bir panel, öğretmenler, alan eğitimcileri/uzmanları, görsel tasarım uzmanları ile dil uzmanlarından oluşur. Panelde en az altı, en çok sekiz üye bulunur (Madde 18). Panelde yer alan kişilerde doktora yapmış olanlar için en az beş yıl, doktora yapmamış olanlar için en az 10 yıl öğretmenlik yapmış olma şartı aranır ve bu kişiler Başkanlıkça düzenlenen inceleme/değerlendirme eğitimini almış olmak mecburiyetindedirler (Madde 17).

Panel İnceleme ve Değerlendirme kısmında; ders kitaplarının incelenmesinde, değerlendirmeye esas olacak kriterler Kurulca belirlenir. Bu kriterlere göre inceleme yapan panelistler, inceleme/değerlendirme raporlarını bildirilen süre içinde elektronik ortamda Başkanlığa sunar. Kurulca belirlenen bir tarihte yapılan toplantıda panelistler raporlar üzerinde görüşlerini açıklar ve inceleme/değerlendirme müzakere edilir. Panel üyelerinin

müzakerenin yeterli olduğuna ilişkin görüş birliğine varmasından sonra, aşağıdaki ölçütlere göre “gizli puanlama, açık tasnif” yöntemiyle kitap için puanlama yapılır. Puanlama her bir panelist tarafından;

- a) İçeriğin Anayasa ve kanunlara uygunluğu
- b) İçeriğin bilimsel olarak yeterliliği,
- c) İçeriğin eğitim ve öğretim programının kazanımlarını gerçekleştirme yeterliliği,
- ç) Görsel tasarımın ve içerik tasarımının, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu bakımlarından ayrı ayrı yapılır.

Puanlama, “3 = çok iyi”, “2 = iyi” ve “0 = iyi değil” şeklinde yapılır. Puanlamada muhtemel yanlılığı önlemek amacıyla, en yüksek ve en düşük tek değerler ortalama puanının hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bir eserin kabul edilebilmesi için, dördüncü fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen her bir kriterden en az 2 puan ve toplamda en az 8 puan almış olması gerekir. Son olarak Kurul panel raporu ile puanlama sonuçlarını karara bağlar (Madde 19).

Eurydice 2008’e Göre Avrupa Birliği Ülkelerinde Ders Kitapları Seçimi

Yunanistan, Kıbrıs, Malta ve Lihtenştayn dışındaki ülkelerin birçoğunda, okullar kendi ders kitaplarını belirlemektedir. Malta’da ilköğretim okulları, İngilizce ve Maltaca öğretimi için ders kitaplarını önceden hazırlanmış bir listeden seçebilmektedir. Ortaöğretim okullarında, aynı durum hem İngilizce hem de Fen Bilgisi kitapları için geçerlidir. Lihtenştayn’da (ortaöğretim 1. kademe) ise, ders kitapları bazı dersler için özgür bir şekilde seçilebilmektedir.

Yunanistan: Yabancı dil öğretmenleri, daha önceden hazırlanmış olan bir listeden ders kitaplarını seçebilmektedir.

Öğretmenlerin bütünüyle ders kitaplarını seçmede özgür olduğu ülkeler: Danimarka, Almanya, İspanya, Fransa, İtalya ve Macaristan’dır.

Öğretmenler ve okul müdürünün birlikte ders kitaplarını seçmede özgür olduğu ülkeler: Belçika (Almanca konuşan topluluğu ve Flaman topluluğu), Bulgaristan, İrlanda, Hollanda (ilköğretim), İsveç, Birleşik Krallık ve Norveç’dir.

Öğretmenlerin daha önce hazırlanmış bir listeden kendi kitaplarını seçebildikleri ülkeler: Estonya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Polonya ve Slovenya'dır.

Öğretmenler ve okul müdürünün birlikte, daha önceden hazırlanmış bir listeden kendi kitaplarını seçebildikleri ülkeler: Romanya ve İrlanda'dır.

Fransa'da, bölgesel ve yerel yetkililer, ders kitaplarını mali olarak destekleme ve yenilemekten sorumludur. Okul müdürlerine kitapların seçimi konusunda danışılmaktadır. Çoğu durumda, okul müdürleri, bu konuyu öğretim personeline bırakmaktadır.

İtalya'da ders kitabı seçimi, okul müfredatının özerkliği yansıtmaktadır. Bu durum, her öğretmenin ilköğretim ve ortaöğretim öncesi, fikirlerin, öğretmenler kurulu tarafından alınan kararlarla ifade ettiği sürecin bir sonucudur. Dahası, okul özerkliğine ilişkin yönetmelikler, ders kitabı seçiminin Ulusal Eğitim Planı'yla ve dolayısıyla da ulusal düzeyde belirlenen amaçlarının uyum içinde olması gerektiğini şart koşmaktadır.

Slovenya'daki Genel Eğitim Kurulu ana ders kitaplarını onaylarken, öğretmenler, bunları tamamlamak için diğer ek kitapları seçebilmektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin seçtikleri ders kitaplarının içeriklerinden çok fazla sapmadıklarını göstermektedir.

Macaristan'da, bir öğretmen herhangi bir ders kitabı seçmeden önce aynı branşın diğer öğretmenlerine danışmak zorundadır.

Birleşik Krallık (İngiltere/Galler/Kuzey İrlanda)'ta öğretim materyallerinin seçimine ilişkin herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak okul teftişleri, öğrenim kaynaklarının uygunluğu ve yeterliliğini, öğrenime nasıl katkıda bulunduğunu kontrol etmektedir.

Çek Cumhuriyeti (okul müdürünün kararlarını tek başına aldığı), Avusturya ve Slovakya'da, öğretmenler, ders kitaplarının seçiminde direk bir şekilde sorumlu değildir.

Bazı Ülkelerde Ders Kitapları ve Ders Kitabı Edinme Yolları

Öğrencilerin ders kitabı edinme yolları genel olarak üç grupta incelenebilir. Bunlardan birincisi; “ücretsiz” olarak edinimdir ki bu sistemde hükümet öğrencilere ücretsiz olarak kitapları sağlar ve öğrencilerin bu ders kitaplarını kullandıktan sonra geri verme zorunlulukları yoktur (örneğin Japonya ve Türkiye). İkinci olarak; “ödünç verme sistemi” vardır. Bu sistemde, hükümet ya da okul otoriteleri, öğrencilere ücretsiz olarak ders kitabını sağlar. Bazı durumlarda, kira ücreti, yıpranma bedeli ya da depozit alınabilir. Ödünç verme sisteminde, öğrenciler ders kitaplarını kullandıktan sonra geri vermek

zorundadırlar, bu sayede diğer öğrenciler bu kitapları tekrar kullanabilir (örneğin; Kanada, USA ve Almanya gibi pek çok batı ülkesi). Son olarak; “satın alma sistemi” vardır. Bu sistemde, öğrenciler ders kitaplarını kendileri satın almak durumundadırlar. Örneğin; HongKong, Çin, Tayvan gibi (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 124).

Ceyhan ve Yiğit (2005)’e göre bazı ülkelerde ders kitapları şöyledir: ABD’ de okul ders kitapları oldukça pahalıdır. Kitaplar kalın, bez ciltli, renkli ve kaliteli kâğıtlara basılmıştır. Okullarda kitaplar, kitap yardım fonunun paralarıyla toptan satın alınıp öğrencilere kütüphane aracılığıyla parasız dağıtılır. Yıl sonunda da kitaplar geri toplanır.

Almanya’da ders kitapları ticari kurumlar tarafından üretilmektedir. Kitapların genel olarak, kapağı mukavva ve sefon kaplamadır, içerik kısmı kaliteli kuşe kâğıtlardan, gerçek ve renkli resimlerden oluşur, kitapta kullanılan yapı malzemeleri suya ve darbeye karşı dayanıklı olup fiyatları pahalıdır (Kaya, 2012). Okullar, öğrencilere ödünç verme sistemi ile ders kitaplarını sağlamaktadırlar.

Japonya’da ders kitapları, devletin onayıyla devlet ya da ticari kurumlar tarafından üretilmektedir. Okul Eğitim kanunu, tüm ders kitaplarının Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlıkları tarafından yayımlanma izni verilmesini şart koşmaktadır. Ders kitapları, 1969 yılından beri devlet okullarındaki öğrencilere ücretsiz olarak verilmekte ve bu giderler ulusal hazineden karşılanmaktadır.

Rusya’da kitaplar devlet tarafından basıldığı için ucuzdur ve parasız olarak dağıtma uygulaması yoktur.

Fransa’da ders kitapları ticari kurumlar tarafından üretilmektedir. Kitaplar kuşe kağıda basılmıştır. İlköğretimde ücretsiz olan kitaplar, lise de kitapların zarar görmesi, kaybolması gibi durumların dışında, ailelerin yardımı olmaksızın okullar öğrencilere ödünç verme sistemi ile ders kitaplarını sağlamaktadırlar.

İngiltere’de ders kitapları özel sektör tarafından üretilmektedir. Okullar, ailelerin yardımı ve parasal desteği olmaksızın öğrencilere ders kitaplarını ödünç verme sistemi ile sağlamaktadır.

Pakistan’da ders kitapları açısından okullarda pek çok yetersizlik yaşanmaktadır. Ders kitapları geleneksel usullerle yazılır. Fiyatları merkezi hükümet tarafından kontrol altında tutulan ders kitapları genel olarak yayınevleri tarafından basılıp satılmaktadır.

Türkiye’de ders kitaplarında kullanılan cilt tipi genellikle yapıştırma cilt tipidir. Bu cilt tipi ucuz ve dayanıksızdır. Kitapların kapağı da karton kapaktır. Ders kitaplarının çoğunda ofset baskı tekniğı kullanılır. Kullanılan kâğıt cinsi 3. hamur kâğıttır. Bu cins kâğıt, baskıya en elverişsiz, çabuk yırtılan ve yıpranan kâğıt türüdür.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ünsal ve Güneş (2002)'in yaptığı “Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği olarak MEB İlköğretim 4. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış” isimli çalışmada; kitaptaki fizik konuları içerik, eğitsel tasarım, görsel sunum ve dil anlatımı bakımından incelenmiş ve birçok hata tespit edilerek, çözüm önerileri sunulmuştur.

Kanlı ve Yağbasan (2004)'in yapmış olduğu çalışmada, ülke gerçekleri doğrultusunda Proje-2061'den uyarlanarak fizik ders kitaplarının sahip olması gereken eğitimsel kriterler belirlenmiş ve ilk olarak bu kriterlere göre ders kitapları incelenerek örneklerle değerlendirilmiştir. İkinci olarak bu kriterlere göre hazırlanan likert tipi bir anket formu 15 farklı lisede 43 fizik öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonunda yedi ana eğitimsel kategori (amaçları ortaya koyma, öğrenci fikirlerini dikkate alma, konuyla ilgili olaylara öğrencinin ilgisini çekme, bilimsel fikirleri kullanma ve geliştirme, öğrencilerin kavramlar olaylar ve deneyler hakkında fikir yürütmelerini teşvik etme, gelişimi değerlendirme, fen öğrenme ortamını geliştirme) belirlenmiştir. Ayrıca Fizik ders kitaplarının tüm bu kategorilerde eksik ve yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yalçın ve Kılıç (2005)'in, “Öğrencilerin Yanlış Kavramaları ve Ders Kitaplarının Yanlış Kavramalara Etkisi örnek konu: Radyoaktivite” isimli çalışmasında, yanlış kavramaları belirlemek için radyoaktivite kavram testi uygulanmış ve seçilen öğrencilerle mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca Fen Bilgisi 4-8 Ders Kitabı ve Lise 1-2. Sınıf kimya kitaplarında yer alan radyoaktivite ve çekirdek tepkimesi konuları incelenmiştir. Çalışmanın sonunda, belirlenen yanlış kavramaların bazılarının aynen ders kitaplarında da yer aldığı ve

kitaplardaki bazı ifade, resim ve şekillerin öğrencilerin yanlış kavramalarına neden olabilecek şekilde düzenlendiği görülmüştür.

Kavaz (2006)'ın yaptığı 'Liselerde Okutulan Fizik Ders Kitaplarının Analizi' isimli çalışma; 2005-2006 İlkbahar döneminde KKTC'nin Magosa ve Lefkoşa şehirlerindeki özel ve devlet okullarından araştırmaya uygunluklarına göre seçilen 591 dokuzuncu sınıf öğrencisi, 18 fizik öğretmeni, 4 kitap seçme komite üyesi, 3 fen bilgisi eğitimi öğretim görevlisi ve 4 fizik ders kitabı yazarı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada her gruba ayrı hazırlanmış 'Fizik Ders Kitaplarını Değerlendirme Anketi' uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler doğrultusunda; çoğu kitap yazarları ve kitap seçen komite üyelerinin görüşlerine göre değerlendirilen kitapların her kategoride ideal özellikler taşıdığı, çoğu öğretmen ve öğrenciye göre ise öğretim yaklaşımı alanında ideal özellikleri taşımadığı saptanmıştır. Ayrıca, öğretmen ve öğrencilerin kitapları hemen hemen aynı amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir. Buna ek olarak katılımcıların görüşlerine göre ders kitaplarının farklı kaynaklarla desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özay (2006), çalışmasında biyoloji ve fen bilgisi ders kitapları üzerine yapılmış toplamda 25 tez, bildiri ve makaleyi incelemiştir. İncelemeleri sonucunda biyoloji ve fen bilgisi ders kitaplarının birçok eksik taraflarının olduğunu, ayrıca kitaplarda kavram yanlışlarına sebep olacak ifadelerin ve görsel sunumların yer aldığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin de kitap yazarları gibi yanlış kavramlar ve ders kitabı gelişimi ile ilgili yayınlanmış son çalışmalardan haberdar olmaları önerisinde bulunmuştur.

Uzuntiryaki ve Boz (2006), fizik, kimya, biyoloji öğretmen adaylarının ders kitabı hakkındaki görüşlerini belirlemek ve uygulama derslerinde ders kitabını nasıl kullandıklarını incelemek amacıyla iki farklı üniversitenin Eğitim Fakültesinden 125 öğretmen adayına, araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Ders kitabı kullanımı anketi' ve yarı yapılandırılmış görüşmeler veri toplamak için uygulanmıştır. Verilerin analizi öğretmen adaylarının uygulama derslerinde ders kitaplarını pek fazla kullanmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bunun temel nedeni olarak da ders kitabını yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin; ders kitabındaki içeriğin çok yüzeysel olup, hatalı bilgiler içerdiğini ve ders kitaplarında ki ölçme-değerlendirme sorularının sadece bilgiyi ölçmeye yönelik olduğunu, bilgiyi uygulama, analiz, sentez seviyelerinde soruların genellikle yer almadığını söylemişlerdir.

Tural (2007)'ın yaptığı 'İlköğretim II. Basamak Fen Bilgisi Ders Kitaplarında Kullanılan Görsellerin Biçim ve İçerik Yönünden İncelenmesi' isimli çalışmada; 6. 7. ve 8. sınıflarda okutulmakta olan Fen Bilgisi Ders kitaplarından örneklem olarak seçilen 98 görsel elemanın içerik ve metinle ilişkileri incelenmiştir. Araştırmada incelenen kitapların baskı ve kâğıt kalitesinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca görsel elemanlar ve sayfalar arasındaki görsel bütünlüğün sağlanamadığı, resimlemelerin çoğunda önemli anatomik hataların olduğu, büyük çoğunluğunun ilgili metinlerle bağdaşmadığı, ya da verilen bilgiyi tam olarak ifade etmekte yetersiz kaldığı görülmüştür.

Maskan, Atabay ve Maskan (2007)'ın yaptığı çalışmada; ilköğretimin 4. sınıfında okutulmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan Fen ve Teknoloji ders kitabındaki konuların; içerik, eğitsel tasarım, görsel sunum, dil ve anlatım yönlerinden değerlendirme ölçütlerine göre incelenmesi yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, sekiz bölümden ve 60 maddeden oluşan "Fen Bilgisi Ders Kitaplarının Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edinilen bulgulardan bazıları şöyledir; Kitabın cildi kolayca bozularak yırtılabiliyor ve sayfaların bağlantı yerleri sağlam değildir. Ders kitabındaki konuların bilimlere göre dağılımında fizik konularının lehinde bir dağılım vardır. Gözlem, ölçme, tahminde bulunma, sınıflandırma, kaydetme, verilerin analizi gibi özelliklerin ağırlığı yeterli sayılmakla birlikte, uygulanabilirliği (konu içeriklerinin uzunluğuna karşın, ders sürelerinin yetmemesi vs.) konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Çalışmanın sonunda elde edilmiş olan bulgular ışığında çözüm önerileri sunulmuştur.

Adıbelli (2007)'nin araştırmasında, farklı iki çalışmada geliştirilen ve kullanılan ölçeklerden yararlanılarak 46 soruluk kitap değerlendirme ölçeği hazırlanmış ve kamuya bağlı farklı liselerde görev yapan 61 fizik öğretmenine uygulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na hazırlanan 9. sınıf fizik ders kitabı, öğretmenlerin değerlendirmelerine göre eğitsel, görsel, dil ve anlatım yönünden beş (5) üzerinden ortalama (3,60) puan almıştır. Oysa Milli Eğitim Bakanlığı'nın (çalışmanın yapıldığı dönem için) benimsediği kitap değerlendirme ölçütlerine göre bu puanın en az (4,5) olması beklenmektedir. Bu nedenle, incelenen kitabın öğretmenlerin beklentisini karşılayacak nitelikte olmadığı anlaşılmıştır.

Yıldırım (2007)'ın Konya ilinde görev yapan 45 fizik öğretmeni ile yaptığı çalışmada, seçilen MEB Lise 2 (2005) Fizik Ders Kitabı değerlendirilmiştir. Değerlendirme ölçeğine göre, incelenen kitabın, öğretmenlerin beklentilerini karşılayamadığı ortaya çıkmıştır.

Özsoy (2007), Zonguldak ili Alaplı ilçesinde bulunan 11 devlet ilköğretim okulunda görev yapan 56 öğretmen ve bu okullardan rastgele seçilen 50’şer öğrenci ve bu öğrencilerin velilerine 4-5. sınıf Fen ve Teknoloji ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik anket uygulamıştır. Çalışmasından elde ettiği veriler doğrultusunda MEB’ce hazırlatılan 4-5.sınıf Fen ve Teknoloji ders kitaplarının içerik, fiziksel görünüm, dil ve anlatım özellikleri ve laboratuvar etkinlikleri bakımından öğrenci, öğretmen ve velilere göre bazı eksiklikler bulunduğunu saptamıştır. Bu eksikliklere bağlı olarak getirilen öneriler şöyledir:

- Ders kitaplarının cilt ve dikişlerinin daha sağlam olması
- Öğrencilerinin bireysel farklılıklarına özen göstermesi
- Etkinlikler için ayrılan sürelerin tekrar gözden geçirilmesi
- Ders kitaplarının resim, şekil ve grafiklerle desteklenmesi
- Kitapta bulunan soruların öğrenci seviyesine uygun olması ve basitten zora doğru sıralanması, ders kitaplarını daha nitelikli hale getirecektir.

Genel (2008)’in yaptığı çalışmada; 1995-2006 yılları arasında basılmış ilköğretim 7. Sınıflarında okutulan dört farklı fen bilgisi kitabı kavram yanlışlarına neden olan faktörler yönüyle; tanımlar ve kavramların verilişleri, deneyler ve verilişleri, hazırlık inceleme ve değerlendirme sorularının verilişleri ile şekil, çizelge ve grafiklerin verilişleri olmak üzere 4 başlıkta incelenmiştir. Bulgular, öneriler ile birlikte sunulmuştur.

Demir, Maskan, Çevik ve Baran (2009)’ın, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Lisans Programı son sınıfında okuyan 40 öğretmen adayı ile yaptıkları bir araştırmada; Fen Bilgisi ve Matematik ders kitapları değerlendirme ölçeklerinden elde edilen bir değerlendirme ölçeğini esas alarak, 9. sınıf fizik kitabı içeriğinde yer alan konuları incelemiştir. Fizik öğretmen adayları, ortaöğretim fizik 9. sınıf ders kitabının görsel sunum ve içerik bakımından yetersiz olduğu, bilişsel ve duyuşsal düzeyde ise bir takım sorunların mevcut olduğu görüşündedirler.

Güzel, Oral ve Yıldırım (2009), Konya ili merkez ve merkeze yakın bazı ilçelerde görev yapan 45 fizik öğretmenine, hazırlanan “Fizik Ders Kitabını Değerlendirme Ölçeği” verilerek lise 2 fizik ders kitabını değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin büyük bir bölümünün Lise 2 fizik ders kitabını yetersiz bulduğu tespit edilmiştir.

Ünsal, Ergin ve Kızılcık (2009)’nın yapmış olduğu “Ortaöğretim Fizik Ders Kitaplarının Bilimsel Model ve Modellemeler Bakımından Analizi: Türkiye’de Okutulan Fizik Ders

Kitapları Örneği” adlı çalışmada; ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflarda okutulmak üzere hazırlanmış Fizik ders kitaplarında yer alan 18 bölüm, üç bilimsel model türü (simgesel modeller, matematiksel modeller, diyagram ve tablolar) dikkate alınarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda; ders kitabı seti bir bütün olarak değerlendirildiğinde genel olarak, kitaplardaki modeller, nitelik ve nicelik yönlerinden vasat olarak değerlendirilmesine, rağmen sunulan örneklerin doğruluk yüzdeleri yüksek bulunmuştur.

Nakiboğlu (2009), Ortaöğretim Kimya Ders Kitaplarının kullanımlarını incelemiştir. Bunun için Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde 21 Kimya öğretmen adayı, Balıkesir merkezde görev yapan deneyimli 21 kimya öğretmenin ders kitaplarından ne derece yararlandıklarına dair proje çalışması yapmışlardır. Bu proje kapsamında öğretmen adayları, araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formunu kullanarak deneyimli kimya öğretmenleri ile ikili görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonunda, deneyimli kimya öğretmenlerinin konu anlatımı sırasında ders kitaplarından çok fazla yararlanmadıkları ancak ünite sonu soru ve alıştırmalarda, yıllık plan yaparken konu başlıklarını belirlemede ya da ödev verme amaçlı ders kitaplarını kaynak olarak kullandıkları belirlenmiştir. Bu durumun en önemli nedeni olarak öğrencilerin üniversite sınavına hazırlanıyor olmaları ifade edilerek, öğretmenlerin çoğunlukla üniversite hazırlık kitaplarını tercih etmeleridir.

Laçın Şimşek (2009), “Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programları (2005) ve ders kitapları (4-7. Sınıf fen ve teknoloji ders kitapları) bilim tarihinden ne kadar ve nasıl yararlanıyor?” Sorusuna cevap aramış ve içerik analizi yapmıştır. İncelemeler sonucunda, program ve ders kitaplarında bilim tarihine yer verildiği görülmüştür. Ancak bu durumun sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Program ve kitaplarda, bilimin kavramsal yönü üzerinde daha çok durulduğu, ancak bunun da sınırlı düzeyde kaldığı, süreçsel ve bağlamsal yönlerinin ihmal edildiği görülmüştür.

Bakar, Keleş ve Koçaoğlu (2009) yaptığı “Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Kitap Setleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada; öğretmen görüşlerinin alınması için iki bölümden oluşan anket hazırlanmıştır. İlk bölüm, kitap setleri ile ilgili olup 3’lü likert tipi 33 sorudan ve 3 açık uçlu sorudan oluşmaktadır, ikinci bölüm ise Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ile ilgili olup 17 sorudan oluşmaktadır. Anket 38 fen ve teknoloji öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler kitap setlerini beğenmektedirler. Buna göre kitapların içerik, görsel tasarım, ölçme ve değerlendirme ile anlatım yönünden uygun olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin

eleştirdiği noktalar; etkinlik sürelerinin yetersizliği, görsel unsurlar olarak fotoğraflara daha çok yer verilmesi gerektiği ve ölçme değerlendirme araçlarının kullanımı konusunda bazı zorluklarla karşılaşılmasıdır.

Çevik (2010)'ın yaptığı çalışmada; Ortaöğretim 9., 10. ve 11. Sınıf Fizik ders kitaplarından bulunan 1227 soru ile 2000-2008 yılları arasında öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarında sorulan 192 fizik sorusu Bloom Taksonomisi açısından incelenmiştir. Çözümleme sonuçlarına göre; 1227 sorunun %87'si bilgi, kavrama ve uygulama basamağına ait sorulardan oluşurken, %13'ü analiz, sentez ve değerlendirme basamağına aittir. ÖSS'de sorulan 192 sorunun %57'si bilgi, kavrama ve uygulama, %43'ü ise analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına aittir. Bu sonuçlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca incelenen üç fizik ders kitabındaki soruların yüzdelik değerleri ile programdaki hedef ve hedef davranışlarına ilişkin dağılım değerlerinin tutarlı olmadığı görülmüştür.

Dülgeroğlu (2010), 2007 yılında yenilenen öğretim programı ile değişen 9. sınıf fizik ders kitabının görsel tasarım, dil anlatım, içerik ve ölçme değerlendirme açısından öğretmen görüşlerini aldığı çalışmada 57 maddelik bir kitap değerlendirme ölçeği geliştirilmiş ve 88 öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler ders kitabına, beş (5) üzerinden ortalama (3,02) puan vermişlerdir. Bu puan ders kitabının, MEB in belirlediği kriterler açısından da yetersiz olduğu sonucunu vermiştir.

Şimşek (2010)'ın yaptığı çalışmada, MEB tarafından hazırlanan 12. Sınıf Fizik Ders Kitabı; görsel, biçimsel, içerik, laboratuvar etkinlikleri, alıştırma ve değerlendirme yönlerinden incelenmiştir. Hazırlanan 85 soruluk ölçek farklı okullarda görev yapan 48 fizik öğretmenine web ortamında dağıtılmış ve kitabı değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen dönütlerin analizi sonucunda MEB kriterlerine göre 5 puan üzerinden en az 4,5 puan alması gereken kitap ortalama 3,19 puan almıştır. Böylece, incelenen kitabın öğretmenlerin beklentilerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

Tatar (2010), 9. sınıf fizik kitabının öğretmenler tarafından beceri kazanımları yönüyle değerlendirilmesini sağlamıştır. 27 öğretmenin görüşlerinin alındığı anket çalışması sonucunda 9. Sınıf fizik kitabının kazandırmak istediği beceri kazanımlarını (BİB, FTTÇ, TD, PÇB) genel itibarıyla kazandırdığı saptanmıştır.

Afyonkarahisar İli'ndeki fizik öğretmenlerinin ve onların öğrencilerinin fizik dersi öğretim programları ve ders kitapları ile ilgili görüşlerinin tespit edildiği Marulcu ve Doğan (2010) ın çalışmalarına 70 öğretmen ve 1392 öğrenci katılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda

Öğretmen ve Öğrencilerin çoğunluğunun mevcut fizik öğretim programlarından ve ders kitaplarından memnun olmadığı ve bunların güncellenmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin fizik dersi için ayrılan ders saatini yetersiz buldukları ve ders kitaplarının öğrencilerin üniversiteye giriş sınavıyla alakalı beklentilerini karşılayamadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin ders kitabı seçiminde aktif rol almak istedikleri sonucuna varılmıştır.

Coşkun (2011)'un yaptığı çalışmada, ders kitaplarına ilişkin tutum ölçeği geliştirilmiş ve bu ölçeğe göre 9. sınıf biyoloji ders kitabı incelenmiştir. Ölçek 751 öğrenciye uygulanmıştır ve bununla beraber dokuz biyoloji öğretmeni ile yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Yapılan anket ve mülakatlar sonucunda; öğrenci ve öğretmenlerin 9. sınıf biyoloji ders kitabını genel olarak beğendikleri belirlenmiştir. Kitap genel anlamda beğenilmesine rağmen öğretmenler, ders kitabının uygulanabilirliğini oldukça düşük bulmuşlardır. Konuların sunum tarzının yeniden gözden geçirilmesi ve içeriğin hafifletilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Topaklı (2012) çalışmasında; 2011-2012 öğretim yılında yayınlanmış 7. Sınıf Fen Bilgisi ders kitabındaki Teknik İllüstrasyonları, grafik tasarım açısından incelemiştir. Kitapta yer alan İllüstrasyonların, öğrencilerin anlama, kavrama ve öğrenme düzeylerine uygun olarak tasarlanması gerektiği üzerinde durulmuş ve çocuklara yönelik illüstrasyonların nasıl olması gerektiği ile ilgili kitap yazarlarına önerilerde bulunulmuştur. İncelenen kitapla ilgili çalışmadan elde edilen bazı sonuçlar şöyledir: illüstrasyonların akılda kalıcılığı, % 40 oranında uygun, illüstrasyonların konu anlatımına uygunluğu, %58,33 oranında çok uygun, illüstrasyonların yaratıcı bir fikre sahip oluşu, %35 oranında uygundur.

Kotluk (2012), Ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıf fizik ders kitaplarının görünüş ve içerik açısından incelenmesi, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alınması adlı çalışmasında, öğretmen görüşlerinin alınması için beşli likert tipi 30 sorudan oluşan “Fizik Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeği” ve öğrenci görüşlerinin alınması için de 16 sorudan oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Van ili merkezinde görev yapan 21 öğretmen ve 9. , 10., 11. Sınıflardan rastgele seçilen 644 öğrenci ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenler ve öğrenciler fizik ders kitapları hakkında olumlu görüş belirtmişlerdir.

Arsalan, Tekbıyık ve Ercan (2012), 2007 yılı öğretim programına göre hazırlanmış MEB 9. Sınıf fizik kitabını değerlendirme ölçeği geliştirmişlerdir. Hazırlanan ölçek, MEB tarafından düzenlenen 283 numaralı fizik dersi öğretim programları kursuna Türkiye'nin

çeşitli illerinden katılan 104 fizik öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin ders kitaplarına ilişkin düşüncelerinin cinsiyet, görev yaptıkları okul türü, unvan ve mesleki kıdemlerine göre değişmediği ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerine göre ders kitabının öğretim programı kazanımlarını yeterince yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenler ünite sonu soruların yetersizliği konusunda da hemfikirlerdir. Buna karşın ders kitabının öğrencilerde beceri gelişimini ve kavramsal ilişkilendirmeleri sağlamada etkili olduğunu da genel olarak ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan Öğretmenlerin öğretim programlarının temel yaklaşımlarından olan bağlam temelli yaklaşım konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları araştırmacı tarafından tespit edilmiş olup, hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik öneriler sunulmuştur.

Kavcar, Özkan, Arıkan ve Kaya Şengören (2014)'in yaptığı çalışmada; 2007 Ortaöğretim Fizik Programına göre hazırlanan ve MEB'nce önerilen Fizik 10 ders kitabı ile ilgili, 2009-2010 ve 2010-2011 öğretim yıllarında öğrenim gören 68 fizik son sınıf öğretmen adayına 131 maddelik ders kitabı değerlendirme ölçeği ve açık uçlu sorulardan oluşan anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler sonucu Fizik 10, bütünsel ve yedi alt boyutu açısından iyi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının Fizik 10'a yönelik olumlu/olumsuz düşünceleri ve Fizik 10'un uygulanmasına yönelik yaşanan güçlükler ortaya konulmuştur. Fizik 10 ders kitabının, özellikle ölçme değerlendirme yönüyle geliştirilmesi, fizik öğretim programı ile ders kitaplarının niteliğine yönelik araştırmaların; öğretmenler, öğretmen adayları ve alan eğitimcilerinin görüşlerinden de yararlanılarak yapılması ve araştırma sonuçlarının öğretmenlerle paylaşılması önerilmiştir.

Çalık ve Kaya (2012)'nin yaptığı, "Fen ve Teknoloji Ders Kitaplarında ve Öğretim Programındaki Benzetmelerin İncelenmesi" adlı çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. 4-8. Sınıf arasındaki 16 adet Fen ve Teknoloji Ders kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda; Fen ve Teknoloji Öğretim Programında önerilen benzetmelerin, ders kitaplarında kullanılan benzetmelerle belirli bir dereceye kadar örtüştüğü ortaya çıkmıştır. Ancak Fen ve Teknoloji Öğretim Programının ve ders kitaplarının, sınırlılıkların verilmesinde ve benzetmenin nerede kırıldığını açıklama hususunda eksikliklerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca benzetme sayısının yayınevleri türüne göre değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar çerçevesinde, yayınevlerinin veya kitap yazarlarının benzetmeleri planlı olarak ve sınırlılıklarıyla birlikte kullanmaları gerektiği ve öğretimde benzetmelerden kaynaklanabilecek kavram yanlışlarının en aza indirilebilmesi

için ders kitaplarında genişletilmiş benzetme türünün daha sık kullanılması önerisinde bulunulmuştur.

Kavcar (2012)'in yaptığı çalışmada, son sınıfta öğrenim gören 31 fizik öğretmen adayından; açık uçlu sorularla Fizik 11 ders kitabına yönelik konu içeriği, konuların işlenişi, dil ve anlatım, hazırlık çalışmaları, ölçme ve değerlendirme olmak üzere beş boyutlu iç ölçütler ve kitabın fiziksel özelliklerini yansıtan dış ölçütlerle hazırlanmış olan öğretmen adayı dosyaları toparlanmıştır. Bu dosyalardan elde edilen bulgulara göre; Fizik 11 ders kitabının fizik öğretim programına uygun hazırlandığı; konuların içerik ve işlenişi, dil anlatım, ölçme ve değerlendirme ile fiziksel yapı boyutlarında önemli eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonunda kitaba gruplarca verilen not ortalaması 75 olarak bulunmuştur. Bu puan, yayım açısından gerekli sınır değerinin altındadır. Bu nedenle kitabın iyileştirilmesinin zorunlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tanel, Benli, Şengören ve Kavcar (2013)'nın yaptığı “Fizik Öğretmen Adaylarının 9. Sınıf Fizik Kitabına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi ve Öğretmen Görüşleri İle Karşılaştırılması” adlı çalışmada, 69 son sınıf fizik öğretmen adayına 131 maddelik ders kitabı değerlendirme ölçeği ve ek sorulardan oluşan anket uygulanmıştır. Anket sonunda elde edilen veriler daha önce başka bir çalışmada aynı ölçek ve sorularla fizik öğretmenlerinden elde edilen verilerle kıyaslanmıştır. Fizik 9 ders kitabı, bütünsel açıdan öğretmen adaylarınca ‘iyi’, öğretmenlerce ‘yeterli’ olarak değerlendirilmiş, fizik öğretmen adaylarının öğretmenlere göre daha olumlu görüş içinde oldukları anlaşılmıştır.

Yılmaz Senem (2013)'in “9. Sınıf Fizik Programı, Ders Kitabı ve Dersinin Bilimsel Süreç Becerileri Yönünden İçerik Analizi” adlı çalışmasında; ders programını, ders kitabını ve üç fizik öğretmenin ders gözlem kayıtlarını incelemek için içerik analizi uygulanmış ayrıca Bilimsel süreç becerileri anketi ve gözlem formu fizik dersleri hakkında veri toplamak için kullanılmıştır. Sonuçlar; 9. Sınıf fizik programının (TTKB, 2011) veri toplama-yorumlamaya önem verirken, tahmin etme-deney yapma ve çıkarım yapmayı göz ardı ettiğini göstermiştir. Kitaptan elde edilen bulgularında programla aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Derslerde ölçme becerisinin sadece bilgi boyutunda ele alınmış olması da dikkat çekmiştir.

Ayvacı ve Devecioğlu (2013)'nin yaptığı çalışmada, 10. sınıf fizik ders kitabı ve kitaptaki etkinliklerin uygulanabilirliği konusunda fizik öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla Trabzon, Giresun ve Tokat illerinde farklı okul türlerinde görev yapan ve rasgele

örneklem seçimi yoluyla belirlenen 17 fizik öğretmeni ile yürütülen yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda, öğretmenlerin çoğunun mevcut ders kitabını içerik ve etkinliklerin uygulanabilirliği yönlerinden yeterli bulmadıkları gibi derslerinde de kitabı yeterince kullanmadıklarını göstermiştir. Bu durum, kitabın eksikliklerinin yanında öğretmenlerin yeni programın yaklaşımını da yeterince kavrayamadıklarını göstermektedir sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çepni, Ayvaci, Şenel Çoruhlu ve Yamak (2014) yaptıkları çalışmada; Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik ders kitabının güncellenen 2013 yılı Fizik Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlara ve kazanımlarda verilen sınırlamalara uygunluğu araştırılmıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılan çalışmanın bulgular aşağıda verilmiştir;

- Kitap, öğretim programında yer alan sınırlamalara çok fazla önem vermemektedir.
- Programda matematiksel işlemlere girilmez sınırlamasına rağmen, ders kitabında matematiksel işlemlerin yer aldığı tespit edilmiştir.
- Ders kitaplarının değerlendirilmesinde kullanılan panelist sistemin kitapta yer alan eksiklikleri belirleme noktasında yetersiz kaldığı söylenebilir.
- Kitap, kavramsal öğrenme yerine işlemsel öğrenmeyi ön plana çıkararak geleneksellikten çıkamamıştır.

Aybek, Çetin ve Başarır (2014) ortaokulların 5. sınıflarında 2012–2013 öğretim yılında okutulan Fen ve Teknoloji ders kitabındaki “Maddenin Değişimi ve Tanınması” ünitesini eleştirel düşünme standartları çerçevesinde analiz etmişlerdir. Döküman incelemesi yöntemi kullanılan çalışmada incelenen ünitenin eleştirel düşünme standartlarından açıklık standardını karşılamadığı, doğruluk, yeterlilik ve kesinlik standartlarını kısmen karşıladığı, önem/alaka ve derinlik/genişlik standartlarını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak da fen ve teknoloji ders kitapları hazırlanırken eleştirel düşünme standartlarının göz önüne alınmasına ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; var olan bir durumu bulunduğu şartlarda olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmanın yöntemi ise betimsel analiz yöntemidir. Bu amaçla yapılmış olan anket çalışması ile 2013 yılı Fizik Öğretim Program'ına göre hazırlanan 9. sınıf fizik ders kitabı (Bolat, Aydoğdu ve Evgi, 2013); görsel tasarım, içerik, dil anlatım, ölçme ve değerlendirme kriterleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca, katılımcıların 9. Sınıf fizik ders kitabı hakkındaki değerlendirmelerinin demografik özelliklerine bağlı olarak farklılaşma durumları araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Konya il merkezinde ve bazı ilçelerinde bulunan liselerde 2013-2014 eğitim öğretim yılında görev yapan ve 9. Sınıf fizik derslerini yürüten fizik öğretmenleri oluşturmaktadır.

Tablo 1 de araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri hakkında bilgi verilmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	24	28,0
	Erkek	62	72,0
Görev Yaptıkları Okul Türü	Genel Lise, Anadolu Lisesi	52	60,5
	Fen Lisesi	13	15,1
	Diğer	21	24,4
Çalıştıkları Kurum Türü	Devlet Okulu	81	94,2
	Özel Okul	5	5,8
Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumu	Evet	16	18,6
	Hayır	70	81,4
Yaş Aralıkları	20-30	1	1,1
	30-45	40	46,5
	45-55	41	47,7
	55 ve üst	4	4,7
Mesleki Tecrübeleri	1.yıl	0	0
	2-5 yıl	1	1,1
	5 ve daha üstü	85	98,9
Mezun Oldukları Fakülte Türü	Eğitim Fakültesi	60	69,8
	Fen Edebiyat	24	28,0
	Diğer	2	2,2
Mezun Olunan Okul Düzeyi	Yüksek Okul (2 yıl)	1	1,1
	Lisans (4 yıl)	75	87,2
	Lisansüstü(Mastır-Doktora)	10	11,7

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, ortaöğretim 9. sınıf fizik ders kitabı hakkında öğretmen görüşlerinin belirlenebilmesi için Dülgeroğlu (2010) tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, öğretmenlerin demografik yapı dağılımını tespiti yönelik sorular; ikinci kısımda ise 9. sınıf fizik ders kitabına ilişkin (görsel tasarım, içerik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme) öğretmen görüşlerinin tespitine yönelik sorular yer almaktadır (EK-1). Bu çalışmada ayrıca Dülgeroğlu'nun anketine yorum ve öneri kısmı da eklenmiştir.

Anketin Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Anketin uygulanması için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin (EK-2) alınmıştır. Anketlerin uygulanması araştırmacı tarafından bizzat gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı hakkında öğretmenler bilgilendirilmiş, anketi doldurmaları esnasında öğretmenlerin sormuş oldukları sorular cevaplandırılmış, öğretmenlerin kitap hakkında ki yorum ve önerileri alınmıştır. Talep üzerine bazı öğretmenlere anket formunu rahat bir ortamda cevaplamaları için birkaç gün süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin likert tipi ankete verdiği cevaplar bilgisayar ortamına aktarılarak, ders kitabının; görsel tasarım, içerik, dil ve anlatım ve ölçme ve değerlendirme açısından aldığı puanlar SPSS 21 istatistik programı yardımıyla, 28409 sayılı T.D de yayınlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” çerçevesinde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, frekans- yüzde dağılımlarıyla ortaya konulmuştur.

Değerlendirme Ölçeği

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders kitabını (Bolat, Aydoğdu ve Evgi, 2013) okutmakta olan 47 okuldaki 88 fizik öğretmenine verilen, Dülgeroğlu (2010) tarafından geliştirilen ölçek; 57 adet 5’li likert tipi sorudan oluşmaktadır (EK-1). Anket uygulanan 88 öğretmenden 2 ikisi, soruları eksik cevaplandırıdıkları için verileri değerlendirmeye alınmamıştır.

Kullanılan ölçek ile incelenen ders kitabının; eğitsel, içerik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme açısından aldığı toplam puanlar en az 57, en çok 285 olabilmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach Alfa) 0,94 dür. Bu değerin 0,70 den büyük olması ölçeğin yeterli güvenirliğe sahip olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2011, s.171).

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada, Likert tipi ankette sorulan her soru için öğretmenlerden beş (5) seçenektan birini işaretlemeleri istenmiştir. Seçenekler, Tablo 2’de gösterildiği üzere puanlanmıştır. Anket formunda yer alan soru kökü olumsuz soruların puanlaması tersine yapılmıştır (21, 41, 42, 44. sorular).

Tablo 2. Ankette Yer Alan Seçeneklere Ait Puanlama Çizelgesi

Puan	Görüş
1,00	Kesinlikle katılmıyorum
2,00	Katılmıyorum
3,00	Kararsızım
4,00	Katılıyorum
5,00	Kesinlikle katılıyorum

Her bir maddeye verilen ortalama puanların hangi görüş aralığına girdiği, istatistik olarak hesaplanmış ve Tablo 3 de gösterilmiştir.

Tablo 3. 5’li Likert Tipi Anket İçin Görüşlere Ait Puan Aralıkları

Aralık	Görüş
1,00-1,79	Kesinlikle katılmıyorum
1,80-2,59	Katılmıyorum
2,60-3,39	Kararsızım
3,40-4,19	Katılıyorum
4,20-5,00	Kesinlikle katılıyorum

Öğretmenlerin sorulara vermiş oldukları ortalama puanlar ve bu ortalama puanların görüş aralıkları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin 9. Sınıf Fizik Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri

Soru No	Soru Metni	Aldığı Ortalama Puan	Görüş Aralığı
GÖRSEL TASARIM			
1	Fizik kitabının kapağı tasarım bakımından dikkat çekici niteliktedir.	3,09	Kararsızım
2	Kitabın kapağında yer alan resim ve grafikler fizik dersini çağrıştırıyor.	3,64	Katılıyorum
3	Kitabın ebatları uygundur.	3,95	Katılıyorum
4	Hacim olarak öğrencilere uygundur.	3,45	Katılıyorum
5	Yazı boyutları öğrenci düzeyine uygundur.	3,92	Katılıyorum
6	Kitabın yazı baskısı göz sağlığına uygundur.	3,70	Katılıyorum
7	Yazı rengi ya da ton değeri etkili kullanılmıştır.	3,62	Katılıyorum
8	Dikkat odaklayıcı sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır.	3,19	Kararsızım
9	Satır uzunluğu okunabilir ölçülerdedir.	3,64	Katılıyorum
10	Kitabın basıldığı kağıt kalitesi göz sağlığına uygundur.	3,77	Katılıyorum
11	Resimler metin aralarına uygun olarak yerleştirilmiştir.	3,40	Katılıyorum
12	Şekiller açık net anlaşılır konumdadır.	3,50	Katılıyorum
13	Resim ve şekiller akılda kalıcıdır.	3,28	Kararsızım
14	Ders kitabındaki konu başlıkları dikkat çekicidir.	3,17	Kararsızım
15	Ders kitabındaki alt başlıklar dikkat çekicidir.	3,17	Kararsızım
16	Ders kitabındaki konu başlıkları ile alt başlıklar kolayca ayırt edilebilir niteliktedir.	3,13	Kararsızım
17	Ders kitabındaki konu başlıkları anlaşılır niteliktedir.	3,52	Katılıyorum
İÇERİK			
18	Kitap 9. Sınıf fizik öğretim programına uyumludur.	3,21	Kararsızım
19	Her bir ünite, amacını ve diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir.	3,22	Kararsızım
20	Konu kapsamı yeterince verilmiştir.	2,86	Kararsızım

Tablo 4'ün Devamı

Soru No	Soru Metni	Aldığı Ortalama Puan	Görüş Aralığı
21	Kitapta gereksiz anlatım vardır.	2,64	Kararsızım
22	Anlatım güncel yaşam ile bağdaşılıyor.	3,51	Katılıyorum
23	Ders kitabında, konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklerle yer verilmektedir.	3,20	Kararsızım
24	Konuyu pekiştirici örnekler yeterli sayıdadır.	2,44	Katılmıyorum
25	Konu anlatımı öğrencilerin seviyesine uygundur.	2,73	Kararsızım
26	Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarını gidermeye yönelik hazırlanmıştır.	2,90	Kararsızım
27	Tanımlar net ve anlaşılır niteliktedir.	3,12	Kararsızım
28	Öğrencileri araştırmaya zihinsel etkinliklere yönlendirecek niteliktedir.	2,91	Kararsızım
29	Kitabın yöntemi öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirecek niteliktedir.	2,85	Kararsızım
30	Hazırlık çalışmaları öğrencilerin düşüncelerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.	2,94	Kararsızım
31	Hazırlık çalışmaları öğrencileri araştırma, inceleme ve deney yapmaya teşvik ediyor.	2,80	Kararsızım
32	Hazırlık çalışmaları öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıyor.	2,78	Kararsızım
33	Konularla ilgili problemler öğrencilerin seviyesine uygundur.	2,64	Kararsızım
34	Öğrencilerin zihinsel gelişim farklılıklarını dikkate alan etkinlikler bulunmaktadır.	2,64	Kararsızım
35	Etkinlikler öğrencilerin “ Bilimsel Süreç Becerilerini” geliştirecek niteliktedir.	2,62	Kararsızım
36	Etkinlikler güncel yaşamla uyumludur.	3,36	Kararsızım
37	Etkinlikler anlaşılır seviyededir.	3,44	Katılıyorum
38	Etkinliklerin bir kısmı okul dışında da uygulanabilir niteliktedir.	3,26	Kararsızım

Tablo 4'ün Devamı

Soru No	Soru Metni	Aldığı Ortalama Puan	Görüş Aralığı
39	Etkinlikler her seviyedeki öğrenciye hitap ediyor.	3,01	Kararsızım
DİL VE ANLATIM			
40	Kitabın dili yalın ve sadedir.	3,37	Kararsızım
41	Kayda değer yazım hataları vardır.	3,17	Kararsızım
42	Noktalama işaretleri hataları vardır.	3,28	Kararsızım
43	Cümleler öğrencilerin seviyesine uygundur.	3,52	Katılıyorum
44	Metinlerde bilinmeyen kelimelere sık sık rastlanmaktadır.	3,30	Kararsızım
45	Konu anlatımında fikir bütünlüğü vardır.	3,17	Kararsızım
46	Öğrencilerin yeni terimler öğrenmelerini sağlamaktadır.	3,40	Katılıyorum
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME			
47	Örnek sorular her seviyedeki öğrenciye hitap ediyor.	2,53	Katılmıyorum
48	Örnek problem sayısı yeterlidir.	1,97	Katılmıyorum
49	Örnekler basitten zora doğru gidiyor.	2,69	Kararsızım
50	Ünite sonundaki sorular hedeflenen kazanımlara uygundur.	2,71	Kararsızım
51	Ünite sonundaki sorular öğrenci kazanımlarını ölçecek düzeydedir.	2,57	Katılmıyorum
52	Ünite sonundaki sorular yeterlidir.	2,10	Katılmıyorum
53	Üst düzey öğrenciler için ilgi çekici soru vardır.	2,13	Katılmıyorum
54	Sorular öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici düzeydedir.	2,43	Katılmıyorum
55	Sorular öğretim programı ile uyumludur.	3,01	Kararsızım
56	Kitaptaki ödevler öğrencilerin yorum yapmalarına rehber olmaktadır.	2,78	Kararsızım
57	Ders kitabı öğrencileri ezbercilikten uzak tutan ödevler içermektedir.	2,74	Kararsızım

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplardan her bir maddenin frekans ve yüzde değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir. Tablo 5'te yer alan N sütunu, seçeneği işaretleyen öğretmen sayısını göstermektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Vermiş Oldukları Cevapların Frekans-Yüzde Dağılımları

Soru No	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
M1	3	3,5	27	31,4	20	23,3	31	36,0	5	5,8
M2	0	0	13	15,1	14	16,3	50	58,1	9	10,5
M3	1	1,2	5	5,8	9	10,5	53	61,6	18	20,9
M4	2	2,3	19	22,1	13	15,1	42	48,8	10	11,6
M5	0	0	7	8,1	8	9,3	56	65,1	15	17,4
M6	1	1,2	11	12,8	11	12,8	53	61,6	10	11,6
M7	0	0	16	18,6	11	12,8	49	57,0	10	11,6
M8	4	4,7	20	23,3	24	27,9	32	37,2	6	7,0
M9	1	1,2	10	11,6	13	15,1	57	66,3	5	5,8
M10	0	0	7	8,1	14	16,3	57	66,3	8	9,3
M11	2	2,3	18	20,9	14	16,3	48	55,8	4	4,7
M12	1	1,2	14	16,3	15	17,4	53	61,6	3	3,5
M13	0	0	23	26,7	21	24,4	37	43,0	5	5,8
M14	2	2,3	24	27,9	24	27,9	29	33,7	7	8,1
M15	2	2,3	26	30,2	19	22,1	33	38,4	6	7,0
M16	5	5,8	23	26,7	20	23,3	32	37,2	6	7,0
M17	4	4,7	11	12,8	17	19,8	44	51,2	10	11,6
M18	7	8,1	22	25,6	11	12,8	38	44,2	8	9,3
M19	2	2,3	22	25,6	20	23,3	39	45,3	3	3,5

Tablo 5'in Devamı

Soru No	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
M20	9	10,5	30	34,9	16	18,6	26	30,2	5	5,8
M21	6	7,0	20	23,3	16	18,6	25	29,1	19	22,1
M22	1	1,2	17	19,8	11	12,8	51	59,3	6	7,0
M23	2	2,3	23	26,7	22	25,6	34	39,5	5	5,8
M24	17	19,8	34	39,5	17	19,8	16	18,6	2	2,3
M25	13	15,1	26	30,2	20	23,3	25	29,1	2	2,3
M26	6	7,0	25	29,1	31	36,0	20	23,3	4	4,7
M27	4	4,7	27	31,4	15	17,4	35	40,7	5	5,8
M28	3	3,5	28	32,6	32	37,2	20	23,3	3	3,5
M29	3	3,5	32	37,2	29	33,7	19	22,1	3	3,5
M30	2	2,3	29	33,7	27	31,4	28	32,6	0	0
M31	2	2,3	36	41,9	27	31,4	19	22,1	2	2,3
M32	2	2,3	38	44,2	25	29,1	19	22,1	2	2,3
M33	12	14,0	34	39,5	16	18,6	21	24,4	3	3,5
M34	5	5,8	41	47,7	21	24,4	18	20,9	1	1,2
M35	6	7,0	39	45,3	24	27,9	16	18,6	1	1,2
M36	0	0	18	20,9	22	25,6	43	50,0	3	3,5
M37	0	0	15	17,4	23	26,7	43	50,0	5	5,8
M38	2	2,3	22	25,6	20	23,3	36	41,9	6	7,0
M39	2	2,3	32	37,2	19	22,1	29	33,7	4	4,7
M40	0	0	24	27,9	11	12,8	46	53,5	5	5,8
M41	4	4,7	35	40,7	24	27,9	18	20,9	5	5,8
M42	3	3,5	37	43,0	30	34,9	13	15,1	3	3,5

Tablo 5'in Devamı

Soru No	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
M43	0	0	15	17,4	16	18,6	50	58,1	5	5,8
M44	2	2,3	46	53,5	16	18,6	20	23,3	2	2,3
M45	2	2,3	26	30,2	15	17,4	41	47,7	2	2,3
M46	1	1,2	18	20,9	17	19,8	46	53,5	4	4,7
M47	9	10,5	44	51,2	12	14,0	20	23,3	1	1,2
M48	28	32,6	40	46,5	11	12,8	7	8,1	0	0
M49	14	16,3	29	33,7	15	17,4	26	30,2	2	2,3
M50	10	11,6	32	37,2	17	19,8	27	31,4	0	0
M51	9	10,5	40	46,5	16	18,6	21	24,4	0	0
M52	26	30,2	37	43,0	11	12,8	12	14,0	0	0
M53	26	30,2	37	43,0	9	10,5	14	16,3	0	0
M54	12	14,0	41	47,7	18	20,9	14	16,3	1	1,2
M55	9	10,5	19	22,1	20	23,3	38	44,2	0	0
M56	5	5,8	32	37,2	26	30,2	23	26,7	0	0
M57	4	4,7	35	40,7	27	31,4	19	22,1	1	1,2

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının Görsel Tasarım Yönünden İncelenmesi

Ankette yer alan ilk 17 maddelik kısım, görsel tasarım bölümünü oluşturmaktadır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmenler, görsel tasarım bölümünde en düşük puanı 1. Maddedeki “Fizik kitabının kapağı tasarım bakımından dikkat çekici niteliktedir.” maddesine (ortalama 3,09 puan) vermişlerdir. Bu puan “Kararsızım” görüş aralığı içindedir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin kitap kapağını çok dikkat çekici bulmadıkları söylenebilir. Ayrıca öğretmenler “Kitabın kapağında yer alan resim ve grafikler fizik dersini çağrıştırıyor.” maddesine “Katılıyorum” görüş aralığında ortalama puan (3,64) vermişlerdir.

Görsel tasarım bölümünde öğretmenler, en yüksek puanı ise 3. maddedeki “Kitabın ebatları uygundur.” maddesine (ortalama 3,95 puan) vermişlerdir. Bu puan da “Katılıyorum” görüş aralığı içerisinde. Öğrencilerin yaş ve fiziksel özellikleri dikkate alındığında öğretmenlerin kitap boyutunu yeterli buldukları söylenebilir. Ayrıca bu bölümde, ders kitabında yer alan başlıklarla ilgili maddeler diğer maddelere göre daha düşük puanlar almışlardır ve maddeler “Kararsızım” görüş aralığı içindedirler. Bu sonuca bağlı olarak kitapta aradığını bulmada en önemli işaretler olan başlıkları öğretmenler, yeterince dikkat çekici ve ayırt edilebilir bulmamaktadır yorumu yapılabilir.

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının İçerik Yönünden İncelenmesi

Ankette yer alan 18. sorudan 40. soruya kadar olan kısım, içerik bölümünü oluşturmaktadır. Tablo 4’te görüldüğü üzere öğretmenler, içerik bölümünde en düşük puanı 24. maddedeki “Konuyu pekiştirici örnekler yeterli sayıdadır.” maddesine (ortalama 2,44 puan) vermişlerdir. Bu puan “Katılmıyorum” görüş aralığı içerisinde. Konunun anlaşılmasında ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında çok önemli olan pekiştirici örnekler, öğretmenler tarafından yeterli bulunmamaktadır. İkinci en düşük puanı alan madde ise; “Etkinlikler öğrencilerin ‘Bilimsel Süreç Becerilerini’ geliştirecek niteliktedir.” maddesi (2,62 puan) olmuştur. Bu puan “Kararsızım” görüş aralığı içindedir. 2013 yılı fizik dersi öğretim programında yer alan kazanımların; öğrencilerin bilimsel süreç becerileri çerçevesinde analitik ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine yönelik olarak hazırlanmış olduğu dikkate alındığında, söz konusu ders kitabının bunu tam olarak yansıtmadığı yorumu yapılabilir.

“Kitap 9. Sınıf fizik öğretim programına uyumludur.” Maddesine (18. Madde) öğretmenler “Kararsızım” görüş aralığında, ortalama 3,21 puan vermişlerdir. Bu bağlamda ders kitabının, öğretim programı ile uyumlu ve uyumsuz taraflarının olduğu söylenebilir.

İçerik bölümünde en yüksek puanı ise 22. maddedeki “Anlatım güncel yaşam ile bağdaşüyor.” sorusuna (ortalama 3,51 puan) vermişlerdir. Bu puan da “Katılıyorum” görüş aralığı içerisinde. Ders kitabındaki anlatım, güncel yaşam ile ilişkili bulunmaktadır.

Öğretmenler, içerik bölümündeki maddelerin %82 sine “Kararsızım” görüş aralığında ortalama puanlar vermişlerdir. Bu sonuca bağlı olarak kitabın içerik kısmının, öğretmenlerin beklentilerini tam olarak karşılayacak düzeyde olmadığı söylenebilir.

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi

Ankette yer alan 40. sorudan 47. soruya kadar olan kısım, dil ve anlatım bölümünü oluşturmaktadır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmenler, dil ve anlatım bölümünde en düşük puanları 45. maddedeki “Konu anlatımında fikir bütünlüğü vardır.” maddesine ve 41. maddedeki “Kitapta kayda değer yazım hataları vardır.” sorusuna (ortalama 3,17 puan) vererek “Kararsızım” görüşü belirtmişlerdir. Bu sonuca bağlı olarak, öğrencilerin dikkatlerinin dağılmaması için önemli olan konu anlatımında fikir bütünlüğü, öğretmenler tarafından yeterli düzeyde bulunmadığı yorumu yapılabilir.

Dil ve Anlatım bölümünde en yüksek puanı ise 43. maddedeki “Cümleler öğrencilerin seviyesine uygundur.” sorusuna (ortalama 3,52 puan) vermişlerdir. Bu puan, “Katılıyorum” görüş aralığı içerisindeydir. Kitapta yer alan cümleler, öğretmenler tarafından öğrencilerin anlama düzeyine uygun bulunmaktadır.

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının Ölçme Ve Değerlendirme Yönünden İncelenmesi

Ankette yer alan 47.sorudan 57. soruya kadar olan kısım, ölçme ve değerlendirme bölümünü oluşturmaktadır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmenler, ölçme ve değerlendirme bölümünde en düşük puanı 48. maddedeki “Örnek problem sayısı yeterlidir.” maddesine (ortalama 1,97 puan) vererek “Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

En yüksek puanı ise 55. maddedeki “Sorular öğretim programı ile uyumludur.” maddesine (ortalama 3,01 puan) vermişlerdir. Bu puan “Kararsızım” görüş aralığına karşılık gelmektedir.

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme bölümündeki maddelerin %55 ine “Katılmıyorum”, %45'ine ise “Kararsızım” görüş aralığında ortalama puanlar vermişlerdir. Bu sonuca bağlı olarak ders kitabının ölçme değerlendirme kısmında ciddi eksikliklerin olduğu söylenebilir.

Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının Görsel Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme ve Değerlendirme Yönlerinden Karşılaştırılması

Kitapta incelenen bölümlerin 5 puan üzerinden ve 100 puan üzerinden aldıkları ortalama puanlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kitabın Bölümlere Göre Almış Olduğu Ortalama Puanlar

Bölüm	Ortalama Puan (5 puan üzerinden)	Ortalama Puan (100 puan üzerinden)
Görsel Tasarım	3,48	69,6
İçerik	2,96	59,2
Dil ve Anlatım	3,32	66,4
Ölçme ve Değerlendirme	2,51	50,2
Toplam	3,07	61,4

Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenler ders kitabına en yüksek puanı görsel tasarım yönünden, en düşük puanı ise ölçme ve değerlendirme yönünden vererek değerlendirmişlerdir.

Kitapta yer alan içerik ve ölçme ve değerlendirme bölümleri, öğretmenler tarafından diğer bölümlere göre daha yetersiz bulunmaktadır.

İncelenen kitabın, tüm bölümlerinden almış olduğu ortalama puan 5 üzerinden 3,07 dir. Buna göre ders kitabı, 100 üzerinden 61,4 puan almıştır.

Ders Kitabının Almış Olduğu Puanların Normal Dağılımının İncelenmesi

Ankete katılan öğretmenlerin vermiş oldukları toplam puanların normal dağılım analiz sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Ders Kitabına Vermiş Oldukları Toplam Puanların

Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam Puan	,090	86	,083	,980	86	,215

Tablo 7’de görüldüğü üzere $p > 0,05$ olması (0,083), öğretmenlerin vermiş oldukları puanların normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin vermiş oldukları toplam puanların normal dağılım göstermesi, kitapta beğenilen ve beğenilmeyen yönlerin ortak olduğunu gösterir.

Öğretmenlerin Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmelerinin Cinsiyete Göre Değişimi

Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyet farklılıklarının dağılımı Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri

Ortalama Puanlar					
	Cinsiyet	N	Ortalama Puan	Standart Sapma	Standart Hata
Toplam	Kadın	24	174,7083	25,66080	5,23799
	Erkek	62	175,2419	27,42542	3,48303

Tablo 8’de görüldüğü üzere, kadın ve erkek öğretmenlerin vermiş oldukları ortalama puanlar, birbirine çok yakındır.

Ölçeğe öğretmenlerin vermiş oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre normal dağılıma uygunluğuna ilişkin analiz, Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyet Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin

Analiz Sonuçları							
	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam Puan	Kadın	,148	24	,186	,958	24	,403
	Erkek	,103	62	,096	,976	62	,266

Tablo 9’da görüldüğü üzere $p > 0,05$ olduğu için (0,096 ve 0,403), hem kadın hem de erkek öğretmenlerin vermiş olduğu puanlar normal dağılım göstermektedir. Bu sonuç, kitapta yüksek ve düşük puan verilen maddelerin, kadın ve erkek öğretmenler içinde de tutarlı olduğunu göstermektedir.

Bu iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını ortaya koymak için bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Cinsiyet Farklılıklarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	24	174,7083	25,66080	0,082	84	0,935
Erkek	62	175,2419	27,42542			

Tablo 10’da görüldüğü üzere, p değeri 0,935 olarak hesaplanmıştır. Bu değer $p>0,05$ olduğu için cinsiyetler arası ortalama puanların anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymaktadır. Bir başka ifade ile, öğretmenlerin kitabı değerlendirmelerinde cinsiyet farklılıklarının önemi yoktur.

Ders Kitabının Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerinin Farklılıklarına Göre Değerlendirme Analizi

Ankete katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul türlerine göre dağılımı Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türüne Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri

Ortalama Puanlar								
	N	Ortalama Puan	Standart Sapma	Standart Hata	95% Güvenilirlik Aralığı		Minimum	Maximum
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Genel/ Anadolu	52	175,0385	27,80109	3,85532	167,2986	182,7783	123,00	243,00
Fen Lisesi	13	180,3077	31,81819	8,82478	161,0802	199,5352	139,00	235,00
Diğer	21	172,0000	21,10687	4,60590	162,3923	181,6077	147,00	225,00
Toplam	86	175,0930	26,79580	2,88947	169,3480	180,8381	123,00	243,00

Tablo 11’de görüldüğü üzere, en yüksek ortalama puanı fen lisesi öğretmenleri vermişlerdir. Bu bağlamda kitabın, fen lisesindeki öğretmenler tarafından daha olumlu bulunduğu söylenebilir. En düşük ve en yüksek puanı veren öğretmenler Genel/ Anadolu lisesi grubundadır. Bu grubun vermiş olduğu toplam puan aralığı (ranjı) en geniştir.

Öğretmenlerin ölçeğe vermiş oldukları puanların, çalıştıkları okul türüne göre normal dağılıma uygunluğuna ilişkin analiz, Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Okul Türü Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin

Lise Türü	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	p	Statistic	df	p
Genel, Anadolu	,049	52	,200*	,986	52	,787
Toplam Puan Fen Lisesi	,129	13	,200*	,938	13	,437
Diğer	,176	21	,090	,896	21	,029

Tablo 12’de görüldüğü üzere, p değerlerinin 0,05 den büyük olması(0,20 ve 0,437) Genel, Anadolu ve Fen Lisesi okul türlerinin kendi içinde normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Ancak diğer olarak kategorize edilen okul türlerinin p değeri 0,029 çıktığı için, bu kategori kendi içinde normal dağılım göstermemektedir. Yani “Diğer” okul türüne dâhil olan öğretmenlerin kitapta yeterli ve yetersiz gördükleri kısımlar çeşitlilik göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin kitaba ilişkin görüşlerinin öğrenci profiline göre değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Kitabı değerlendiren öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre farklılık oluşturup oluşturmadıklarını belirlemek üzere Genel-Anadolu grubu ile Fen Lisesi-Diğer grubuna bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır.

Tablo 13. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	p
Genel-Anadolu	52	175,0385	27,80109	0,023	84	0,982
Fen Lisesi-Diğer	34	175,1765	25,59175			

Yapılan analiz sonucunda Tablo 13’de görüldüğü gibi p değeri 0,562 olarak bulunmuştur. Bu değer 0,05 den büyük olduğu için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Yani öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre kitaba dair düşünceleri değişmemektedir.

Ders Kitabının, Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Farklılıklarına Göre Değerlendirme Analizi

Ankete katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türüne göre dağılımı Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Mezun oldukları Fakülte Türüne Göre Dağılımları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	95% Güvenilirlik Aralığı		Minimum	Maximum
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Eğitim	60	172,7500	27,07781	3,49573	165,7551	179,7449	123,00	243,00
FenEdebiyat	24	181,1250	26,41527	5,39199	169,9708	192,2792	137,00	235,00
Diğer	2	173,0000	22,62742	16,00000	-30,2993	376,2993	157,00	189,00
Toplam	86	175,0930	26,79580	2,88947	169,3480	180,8381	123,00	243,00

Tablo 14’de görüldüğü üzere, kitaba en yüksek ortalama puanı Fen Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenler vermiştir. Kitaba en düşük veren öğretmenler Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerdir.

Öğretmenlerin ölçeğe vermiş oldukları puanların, mezun oldukları fakülte türüne göre normal dağılıma uygunluğuna ilişkin analiz, Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülte Türü Değişkenine Ait Puanların Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

Fakülte	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	p	Statistic	df	p
Eğitim Fakültesi	,105	60	,097	,975	60	,256
Fen Edeb. ve Diğer Fakülteler	,110	26	,200*	,969	26	,599

Tablo 15 incelendiğinde, Eğitim ve Fen Edebiyat-Diğer bölümlerinin kendi içinde normal dağılım gösterdiği, p değerlerinin 0,05 den büyük çıkması ile anlaşılmıştır (0,097 ve 0,599).

Kitabı değerlendiren öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türüne göre farklılık oluşturup oluşturmadıklarını belirlemek üzere bağımsız gruplar T testi analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlar Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türlerine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	p
Eğitim Fakültesi	60	172,7500	27,07781	1,236	84	0,220
Fen Edebiyat ve Diğer Fakülteler	26	180,5000	25,83215			

Tablo 16’da görüldüğü gibi, p değeri 0,220 olarak hesaplanmıştır ($p>,05$). Bu değer, öğretmenlerin mezun oldukları fakülte çeşitliliği arasında anlamlı bir farkın olmadığını; bir başka ifadeyle öğretmenlerin kitabı değerlendirmelerinde mezun oldukları fakülte türünün önemli olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin 9. Sınıf Fizik Öğretim Programının Uygulanması İl İlgili Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Göre Değerlendirme Analizi

Ankete katılan öğretmenlerin hizmet içi eğitim alıp almama durumlarının dağılımı Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumları ve Ölçeğe Verdikleri Ortalama Puanlar

	Hizmet içi eğitim	N	%	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Toplam Puan	Almış	16	18,6	171,8750	31,53807	7,88452
	Almamış	70	81,4	175,8286	25,79404	3,08298

Tablo 17’de görüldüğü üzere, hizmet içi eğitim almayan öğretmenler kitaba daha yüksek ortalama puan vermişlerdir. Tablo 16’da dikkat çeken önemli bir nokta da öğretmenlerin %81,4 ü nün hizmet içi semineri almamış olmasıdır.

Öğretmenlerin ölçeğe vermiş oldukları puanların, hizmet içi eğitim alma durumlarına göre normal dağılıma uygunluğuna ilişkin analiz, Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarının Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

	Hizmet içi eğitim	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam Puan	Almış	,090	16	,200*	,969	16	,821
	Almamış	,104	70	,056	,970	70	,095

Tablo 18'e göre, seminer alan ve almayan öğretmenlerin vermiş olduğu puanlar $p>,05$ olduğu için normal dağılım göstermektedir ($0,821 > 0,05$ ve $0,056 > 0,05$).

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerine katılma durumlarının değerlendirmede bir farklılık oluşturup oluşturmadığını analiz etmek için bağımsız gruplar t testi analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

Hizmet içi eğitim alma durumu	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	p
Almış	16	171,8750	31,53807	0,530	84	0,597
Almamış	70	175,8286	25,79404			

Tablo 19'da görüldüğü üzere, p değeri 0,597 olarak hesaplanmıştır. Bu değerin 0,05'ten büyük çıkması, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını gösterir.

Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Değerlendirme Analizi

Öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımı ve ankete vermiş oldukları ortalama puanlar Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı ve Vermiş Oldukları Ortalama Puanlar

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	95% Güvenilirlik Aralığı		Minimum	Maximum
					Alt Sınır	Üst sınır		
20-30	1	139,0000	.	.	.	.	139,00	139,00
30-45	40	178,4000	22,47825	3,55412	171,2111	185,5889	142,00	235,00
45-55	41	173,8537	29,80735	4,65513	164,4453	183,2620	123,00	243,00
55 üstü	4	163,7500	34,00368	17,00184	109,6426	217,8574	132,00	201,00
Toplam	86	175,0930	26,79580	2,88947	169,3480	180,8381	123,00	243,00

Tablo 20'de görüldüğü üzere kitaba en yüksek ortalama puanı 30-45 yaş aralığındaki öğretmenler vermiştir. Kitaba, en düşük (123 puan) ve en yüksek puanı (243 puan) veren öğretmenler; 45-55 yaş grubundadır. 55 üstü yaş grubundaki öğretmenlerin 30-55 yaş aralığındaki öğretmenlere göre kitabı daha yetersiz buldukları söylenebilir. Bu durum

tecrübe ile ilişkilendirilirse, tecrübesi daha fazla olan öğretmenlerin kitabı daha yetersiz buldukları yorumu yapılabilir.

Ankete katılan öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların yaş değişkenine göre normal dağılım durumu Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Ankete Katılan Öğretmenlerin Vermiş Oldukları Cevapların Yaş Değişkenine Göre Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

	Yaş	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam Puan	25-45	,131	41	,075	,961	41	,174
	45 ve üstü	,104	45	,200*	,970	45	,292

Tablo 21’de görüldüğü üzere yaş gruplarının p değerleri 0,05 üstü çıkmıştır (0,174 – 0,292). Bu durumda her grup kendi içine normal dağılım göstermektedir.

Ankete katılan öğretmenlerinin yaşlarının, verdikleri puana etkisini araştırmak üzere bağımsız gruplar T testi analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar Tablo 22’de görülmektedir.

Tablo 22. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Yaş Kategorilerine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	p
25-45	41	177,4390	23,03264	0,773	84	0,442
45 ve üstü	45	172,9556	29,91652			

Tablo 22 de görüldüğü üzere, öğretmenlerin yaşlarının, $p>,05$ olduğu için verdikleri puanlara istatistiksel olarak anlamlı etkisi yoktur ($p=0,442>0,05$).

Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Değerlendirme Analizi

Ankete katılan öğretmenlerin eğitim durumları ve vermiş oldukları ortalama puanlar Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. Ankete Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumları Dağılımı ve Ortalama Puanları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	95% Güvenilirlik Aralığı		Minimum	Maximum
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Yüksek Okul	1	157,0000	.	.	.	.	157,00	157,00
Lisans	75	175,8000	27,31152	3,15366	169,5162	182,0838	123,00	243,00
Lisansüstü	10	171,6000	24,37303	7,70743	154,1646	189,0354	132,00	214,00
Toplam	86	175,0930	26,79580	2,88947	169,3480	180,8381	123,00	243,00

Tablo 23'te görüldüğü üzere, en yüksek ve en düşük puanları veren öğretmenler aynı grupta olup lisans mezunlarıdır.

Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre verdikleri puanların normal dağılım durumları Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Ankete Katılan Öğretmenlerin Vermiş Oldukları Cevapların Öğretmenlerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

	Eğitim Durumları	Kolmogorov-Smirnov ^b			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam puan	Lisans	,065	75	,200*	,982	75	,358
	Lisansüstü	,242	10	,098	,928	10	,430

Yüksekokul mezunu tek öğretmen olduğu için normal dağılım hesaplanamamıştır. Tablo 24'te görüldüğü üzere $p > 0,05$ bulunduğu için ($0,20 > 0,05$ ve $0,430 > 0,05$), öğretmenler eğitim durumlarına göre verdikleri puanlar normal dağılım göstermektedir.

Kitabı değerlendiren öğretmenlerin verdikleri puanların eğitim durumlarına göre farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek üzere bağımsız gruplar T testi analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. Kitabı Değerlendiren Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T Testi Analizi Sonuçları

Eğitim Durumları	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	p
Lisans	75	175,8000	27,31152	0,462	83	0,645
Lisans Üstü	10	171,6000	24,37303			

Tablo 25’de belirtilen sonuçlara göre $p>0,05$ bulunmuştur. Bu sonuca göre, öğretmenlerin eğitim durumlarında ki farklılık, vermiş oldukları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı etkiler oluşturmamıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇLAR

Bu kısımda 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında Konya ilinde gerçekleştirilen, ortaöğretim 9. Sınıf Fizik ders kitabı ile ilgili, öğretmenlerin değerlendirmelerini tespit etmeyi amaçlayan araştırma sonuçları rapor edilmiştir; Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin vermiş oldukları puanlar normal dağılım göstermiştir. Bir başka ifadeyle öğretmenlerin kitapta yeterli ve yetersiz gördükleri kısımlar ortaktır.

Ders kitabının görsel tasarımı araştırmaya katılan öğretmenler tarafından bölümler arasında en yüksek ortalama puanı alarak, 100 üzerinden ortalama 69,6 puan almıştır. Buna göre 9. sınıf fizik ders kitabının görsel tasarımı MEB kriterleri açısından yeterlidir. Ders kitabının içeriği 100 üzerinden ortalama 59,2 puan ve dil anlatımı ortalama 66,4 puan almıştır. Ayrıca ders kitabının ölçme ve değerlendirme ölçütleri, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından 100 üzerinden ortalama 50,2 puan almıştır. Bu verilere bağlı olarak öğretmenlerin, kitabın içerik ve ölçme değerlendirme özelliklerini, görsel tasarım ve dil anlatıma göre daha yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, ders kitabına en düşük puanı veren öğretmen, 100 üzerinden ortalama 43,2 puan vermiştir. En yüksek puanı veren öğretmen ise 100 üzerinden ortalama 85,3 puan vermiştir. Araştırmada, MEB kriterlerine göre kitabı yeterli bulan, yani ortalama 66,7 puan ve üstünü veren öğretmen sayısı 24'tür, bu sonuca göre araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece %27,9'u kitabı yeterli bulmaktadır.

Araştırmada incelenen ortaöğretim 9. Sınıf fizik ders kitabı, genel olarak kullanılan ölçeğe göre 100 üzerinden ortalama 61,4 puan almıştır. Bir kitabın MEB kriterleri bakımından başarılı olma şartı olarak 12 puan üzerinden en az 8 puan (100 üzerinden ortalama 66,7

puan) alması gerektiği göz önünde bulundurulursa, incelenen kitabın araştırmaya katılan öğretmenler tarafından yetersiz bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç; Adıbelli (2007), Yıldırım (2007) , Dülgeroğlu (2010), Şimşek (2010) ve Kotluk (2012) un yaptıkları çalışmalar ile paralellik göstermektedir.

Ölçekte en düşük ortalama puanı (1,97 puan) alan madde; 48. madde olan “Örnek problem sayısı yeterlidir” maddesidir. En yüksek ortalama puanı (3,95 puan) alan madde ise 3.madde olan “Kitabın ebatları uygundur” maddesi olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kitabı değerlendirmelerinde cinsiyet farklılıklarının önemli olmadığı görülmüştür. Bu sonuç; Adıbelli (2007) ve Dülgeroğlu (2010)’nun yaptıkları araştırmalardaki sonuçlar ile örtüşmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin kitabı değerlendirmelerinde; yaş farklılıklarının, çalıştıkları lise türünün, mezun oldukları fakülte türünün ve hizmet içi seminer alma durumlarının da etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada dikkat çeken önemli bir nokta da öğretmenlerin %81,4’ünün hizmet içi eğitim almamış olmasıdır.

Öğretmenler ile birebir görüşmeler esnasında kitapta yer alan bazı sembollerdeki değişiklikleri, öğretmenlerin anlamlandıramadıkları gözlenmiştir (ısı sığasının μ ile gösterilmesi gibi). Ayrıca öğretmenler, kitapta, öğretim programında belirtilmeyen gereksiz formüllere rastladıklarını ifade etmişlerdir (madde ve özellikleri ünitesinde; $h = \frac{2 \cdot \gamma \cdot \cos \theta}{p \cdot g \cdot r}$ formülü gibi).

Öğretmenlerin tespitlerine göre kitapta, konu anlatımındaki bazı bilgiler ile örnek problemler çelişmektedir. Örneğin; kitapta, madde özellikleri ünitesi konu anlatımında Tablo 2.6’da; 20°C de şekerli suyun yüzey gerilim katsayısı saf sudan yüksek olarak gösterilmiş, ancak konu anlatımının devamındaki Örnek 7’de; örnek sorunun çözümü, 20°C’de saf suyun yüzey gerilim katsayısının, şekerli sudan büyük olduğu varsayımına göre çözülmüştür.

BÖLÜM VII

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada 2013 yılı Fizik Öğretim Programına uygun olarak hazırlanan MEB 9. Sınıf Fizik ders kitabı: görsel tasarım, içerik, dil anlatım ve ölçme değerlendirme yönleri ile öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş ve elde edilen veriler; bulgular ve sonuçlar kısmında detaylandırılmıştır. Bu sonuçlar ışığında kitap yazarlarına, araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

Kitap Yazarlarına Öneriler

Araştırma sonucunda ölçekte en düşük ortama puanı alan; “Örnek problem sayısı yeterlidir” maddesi olduğu için, kitapta kesinlikle örnek problem sayısı artırılmalıdır. Konunun kavranmasında ve pekiştirilmesinde örnek problemlerin önemi çok büyüktür ve bu problemlerin kolaydan zora doğru sıralanması gerekmektedir. Kitapta yer alan örnek problemlerde kullanılan sayılar özenle seçilmeli, öğrenciler ondalıklı sayıların fazlaca olduğu işlemlerle fizikten soğutulmamalıdır.

Ölçekte ders kitabının ölçme ve değerlendirme durumları en düşük puanı almıştır. Ölçme değerlendirme ile ilgili ankette yer alan maddelerde göz önünde bulundurulduğunda; kitapta yer alan ünite sonu değerlendirme test soru sayısı ve soru çeşitliliği artırılmalıdır. Ayrıca bu sorular öğretim programındaki kazanımları ölçecek şekilde düzenlenmelidir. Kitaba üst düzey öğrenciler için ilgi çekici sorular eklenmelidir. Kitapta yer alan sorular aynı zamanda öğrenciyi üniversite sınavına hazırlayıcı, üst düzey bilişsel beceri gerektiren sorular da içermelidir. Kitaptaki ölçme değerlendirmeye dönük her türlü çalışmada uzman görüşü alınmalıdır.

Eğitim alanında kendini çok iyi geliştirmiş olan Yeni Zellanda’da kitaplar basılmadan önce ülkedeki bütün okullara gönderilerek öğretmenlerin görüşlerine başvurulmaktadır. Ders kitapları hakkında ülke genelindeki öğretmenlerin görüşlerinin alınmasının kaliteli ders kitaplarının seçiminde etkili olduğu düşünülebilir (Çepni ve ark. 2014). Bu nedenle ülkemizde de ders kitaplarının hazırlanma ve seçimi aşamalarında öğretmen ve öğrenci görüşleri alınmalı, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar muhakkak göz önünde bulundurulmalıdır.

Anketin yorum ve öneriler kısmında öğretmenler bazı önerilerde bulunmuşlardır. Buna göre; Fizik ders kitabına ek olarak, deneylerin bulunduğu ayrı bir kitap ve ölçme değerlendirme sorularının yer aldığı, açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan ayrı bir kitapla, üçlü set şeklinde fizik kitaplarının olması öğrenciler için daha faydalı olabilir. Ayrıca ülkemizde okutulan ders kitapları, yurt dışında okutulan ders kitapları da incelenerek (görsel tasarım, içerik, ölçme ve değerlendirme açısından) yeniden düzenlenmelidir.

Ders kitabı, öğretim programını açık bir şekilde yansıtan en önemli materyaldir. Yapılan ankette öğretim programı ile ilişkili olan maddelerin düşük puanlar almaları sonucu, kitap yazarlarının, fizik dersi öğretim programında yer alan, “Kitap Yazarlarından Beklenenler” isimli bölümü dikkate alarak kitap hazırlamalarının ve programda yer alan sınırlamalara dikkat etmelerinin, öğretim programının amaç ve hedeflerine daha uygun kitapların ortaya çıkmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacılara Öneriler

“Kitap 9. Sınıf fizik öğretim programına uyumludur.” Maddesine (18. Madde) öğretmenler “Kararsızım” görüş aralığında, ortalama 3,21 puan vermişlerdir. Bu bağlamda ders kitabının, öğretim programı ile uyumlu ve uyumsuz taraflarının olduğu söylenebilir. Kitabın öğretim programına uyumsuz yönlerinin daha ayrıntılı bir şekilde farklı araştırmacılar tarafından incelenmesi önerilebilir. Ayrıca bu çalışmada incelenen ders kitabının kullanım sıklığı ve kitapla ilgili öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalar da yapılabilir.

İçerik kısmında 2. en düşük puanı alan madde; “Etkinlikler öğrencilerin ‘bilimsel süreç becerilerini’ geliştirecek niteliktedir” maddesi (2,62 puan) olmuştur. Bu bağlamda kitabın,

öğretim programının amaçlarını ve kazanımlarını ne kadar yansıttığı ile ilgili bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıbelli, S. (2007). *Yeni programa göre hazırlanan lise1 fizik ders kitabının eğitsel, görsel, dil ve anlatım yönünden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Anılan, H., Balbağ, M. Z., Anılan B., Görgülü, A.,& Çemrek, F. (2007). Fizik, Kimya Ve Biyoloji dersi ders kitaplarının öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesi. *NWSA: Education Sciences*, 2(4), 313-320.
- Akyüz, H. (2001). *Eğitim sosyolojisinin temel kavram ve alanları üzerine bir araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Akyüz, Y. (2004). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, A., Tekbıyık, A., & Ercan, O. (2012). Fizik ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Education*, 1(2), 1-13
- Ayas, A. (1993). *A study of teachers' and students' view of the upper secondary curriculum and students' understanding of introductory chemistry concepts in the east black-sea region of Turkey*. Doktora Tezi, University of Southampton, UK.
- Ayas, A., Özmen, H., Demircioğlu, G.,& Sağlam, M. (1999). Türkiye’de ve dünyada yapılan program geliştirme çalışmaları: Kimya açısından bir derleme. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı*, 11, 211-219.
- Aybek, B., Çetin, A.,& Başarır, F. (2014) Fen ve Teknoloji ders kitabının eleştirel düşünme standartları doğrultusunda analiz edilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 313-325
- Aycan, Ş.& Yumuşak, A. (2003). Lise müfredatındaki fizik konularının anlaşılma düzeyleri üzerine bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 171-181

- Ayvacı, H. Ş., & Devecioğlu, Y. (2013). 10. sınıf fizik ders kitabı ve kitaptaki etkinliklerin uygulanabilirliği hakkında öğretmen değerlendirmeleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 418-450
- Azar, A. (2005). Öğrenci seçme sınavı ile lise fizik sorularının bilişsel düzeylerinin uyumu. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 320, 7-12
- Bakar, E., Keleş, Ö., & Koçakoğlu, M. (2009). Öğretmenlerin MEB 6. sınıf fen ve teknoloji dersi kitap setleriyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 41-50
- Baykal, A. (2005). Nasıl eğitiliyoruz? İnsan hakları eğitimi ve ders kitabı araştırmaları uluslar arası sempozyum bildirileri. Deniz Tarba Ceylan ve Günel İrzık (Eds.), *Ders kitaplarından sayısal veriler içinde* (s. 35-69). İstanbul: Türk Tarih Vakfı
- Bayrakçı, M. (2005). Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 165, 7-20
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Türkiye’de eğitim bilimleri tarihi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı
- Bolat, M., Aydoğdu, Y., & Evgi, İ. (2013), *Ortaöğretim fizik 9 ders kitabı*, Ankara: Mega
- Büyükoztürk, Ş. (2011). *Veri analizi el kitabı*, 14. Baskı, Ankara:Pegem Akademi
- Ceyhan, E., & Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı.
- Coşkun, S. (2011). *Lise Biyoloji öğretmen ve öğrencilerinin yenilenen 9. sınıf biyoloji ders kitabına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Çalık, M., & Kaya, E. (2012). Fen ve teknoloji ders kitaplarında ve öğretim programındaki benzetmelerin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4), 856-868
- Çepni, S., Küçük, M., & Ayvacı, H.Ş. (2003). İlköğretim birinci kademedeki fen bilgisi programının uygulanması üzerine bir çalışma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 131-145
- Çepni, S., Ayvacı, H. Ş., Şenel Çoruhlu, T., & Yamak, S. (2014). Ortaöğretim 9. sınıf fizik ders kitabının güncellenen 2013 öğretim programında yer alan kazanımlara ve

- kazanımlarda verilen sınırlamalara uygunluğunun araştırılması. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 11(2), 137-160
- Çepni, S., Özsevgeç, T., Gökdere, M. (2003). Bilişsel gelişim ve formal operasyon dönem özelliklerine göre ÖSS ve lise fizik sorularının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 157: 1-9
- Çevik, Ş. (2010). *Ortaöğretim 9., 10. Ve 11. sınıf fizik ders kitaplarında bulunan sorular ile 2000-2008 yılları arasında öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarında sorulan fizik sorularının bloom taksonomisi açısından incelenmesi ve karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır
- Çilenti, K. (1985). *Fen eğitimi teknolojisi*, Ankara: Kadioğlu
- Demir, C., Maskan, A. K., Çevik, Ş., & Baran, M. (2009). Ortaöğretim 9. sınıf fizik ders kitabının ders kitabı değerlendirme ölçütlerine göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 125-140.
- Doğan, H. (1999). *Cumhuriyet döneminde ortaöğretim programlarının şekillenmesinde etkili olan görüşler*, İstanbul: Tarih Vakfı
- Demirel, Ö., & Kiroğlu, K. (Eds.). (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: PegemA.
- Dewey, J. (1939). *Türkiye maarifi hakkında rapor (Report about Turkish education)*, İstanbul: Devlet.
- Doğan, H. (1999). *Cumhuriyet döneminde ortaöğretim programlarının şekillenmesinde etkili olan görüşler*. İstanbul: Tarih Vakfı
- Dülgeroğlu, İ. (2010). *Yeni öğretim programına göre hazırlanan ortaöğretim 9. sınıf fizik ders kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi: Kocaeli İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Erdem, A. R. (2005). İlköğretimimizin gelişimi ve bugün gelinen nokta. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 5(2).
- Ergün, M. (1982). *Atatürk devri Türk eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

- European Comission, (2008). Avrupa'daki Öğretmenlerin Sorumluluk Düzeyleri. Türkiye <http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/> internet sitesinden 09/08/2015 tarihinde erişilmiştir.
- European Comission, (2012). Avrupa'da Eğitime İlişkin Önemli Veriler. Brussels: Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür İdari Ajansı <http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/> internet sitesinden 09/08/2015 tarihinde erişilmiştir.
- Fischer, T., (1997). *A Content Analysis of U.S Mathematics Textbooks 1966-1996 from a special educational perspective*, Yüksek Lisans Tezi, University of Wisconsin, Madison
- Ford, D. J. (2002). More Than the facts: reviewing science books, *The Horn Book Magazine*, 78(3), 265
- Genel, S. (2008). *1995-2006 yılları arasında ilköğretim 7. sınıflarında okutulan fen bilgisi ders kitaplarındaki kavram yanlışlarına neden olan faktörlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 1-13.
- Gücüm, B. (1998). *Fen bilgisi öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Gümüšoğlu, F. (2008). Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50
- Güven, İ., & Gürdal, A. (2011). Türkiye ve Kanada'da işlenen fen ve teknoloji derslerinin karşılaştırmalı analizi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(34), 147-169
- Güzel, H., Oral, İ., & Yıldırım, A. (2009). Lise II fizik ders kitabının fizik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 133-142.
- İşeri, A. (2014). The issue of epistemology in context of pragmatists philosophy in the applied models of curriculum development in Turkey. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(1), 214-230
- Kanlı, U., & Yağbasan, R. (2004). Proje 2061 in ışığında fizik ders kitaplarının eğitimsel tasarımına eleştirel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 123-155

- Karamustafaoğlu, S., Sevim, S., Karamustafaoğlu, O., & Çepni, S. (2003). Analysis of Turkish high-school chemistry-examination questions according to Bloom's taxonomy. *Chemistry Education Research and Practice*, 4(1), 25-30
- Karamustafaoğlu, O., Yaman, S. & Karamustafaoğlu, S. (2005). *İlköğretimde Fen ve Teknoloji öğretimi*. Ankara: Anı
- Kavaz, S. (2006), *Liselerde okutulan fizik ders kitaplarının analizi*, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Kavcar, N. (2012, Haziran). *Ortaöğretim fizik 11 ders kitabının öğretmen adayları raporlarıyla değerlendirilmesi*. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitim Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri, Niğde Üniversitesi, Niğde
- Kavcar, N., Özkan, G., Arıkan, G., & Şengören, S. K. (2014). Fizik öğretmen adaylarının meb'nce önerilen 10. sınıf fizik ders kitabına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 549-570.
- Kaya, M. F. (2012). Türkiye ve Almanya'daki lise coğrafya ders kitaplarının dış yapı özellikleri ve öğretme-öğrenme süreci açısından karşılaştırılması. *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, 11(2), 445-464
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem A
- Kayfeci, H. (2010). *Cumhuriyet döneminden günümüze lise 1 biyoloji müfredatının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Kılıç, A., & Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem A
- Korur, F., & Eryılmaz, A. (2009). Lise öğrencilerinin fizik başarılarına etki eden öğretmen nitelikleri ile ilgili algıları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 733-761
- Kotluk, N., (2012). *Ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıf fizik ders kitaplarının görünüş ve içerik açısından incelenmesi, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alınması*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van
- Laçın Şimşek, C. (2009). Fen ve Teknoloji dersi öğretim programları ve ders kitapları bilim tarihinden ne kadar ve nasıl yararlanıyor?. *İlköğretim Online*. 8(1), 129-145

- Marulcu, İ., & Doğan, M. (2010). Ortaöğretim fizik ders kitaplarına ve müfredatlarına Afyonkarahisar'daki öğretmen ve öğrencilerin bakışı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 193-209
- MEB. (1923). I. Heyeti İlmiye; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1924). II. Heyeti İlmiye; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1939). I. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1943). II. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1949). IV. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1953). V. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1962). VII. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1971). IX. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1988). XII. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1995). Ders Kitapları Yönetmeliği; 20 Kasım 2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/22297_0.html sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (1996). XV. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (1999). Fen Liseleri Yönetmeliği; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/63-1999> sayfasından erişilmiştir (2497-Şubat-1999).
- MEB. (1999). XVI. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.

- MEB. (2005). *Talim Terbiye Kurulu Program Geliştirme Çalışmaları*. Ankara: MEB
- MEB. (2009). Ders Kitapları Yönetmeliği; 20 Kasım 2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27449_0.html sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2010). XVIII. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2011). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi-2011*, Ankara. 09 Ağustos 2015 tarihinde http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi_2011.pdf internet adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2011). Ortaöğretim 12. Sınıf Fizik Dersi Öğretim Programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, 08 Ağustos 2015 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2012). Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.asp?ara=7&Submit=Lisitele> adresinden erişilmiştir
- MEB, (2013). Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, 08 Ağustos 2015 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2014). XIX. Milli Eğitim Şurası; 20 Kasım 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12> adresinden erişilmiştir.
- Morgil, F. İ.,& Bayan, S. (1996). ÖSS ve ÖYS fizik sorularının soru alanlarına göre dağılımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 215-220
- Nakiboğlu, C. (2009). Deneyimli kimya öğretmenlerinin ortaöğretim kimya ders kitaplarını kullanımlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 91-101
- Özay, E.,& Hasenekoğlu, İ. (2006). Biyoloji ders kitapları üzerine yapılan çalışmalar. *AÜ. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 68-79
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem A

- Koca-Özgün, S. A., & Şen, A. İ. (2006). Orta öğretim öğrencilerinin matematik ve fen derslerine yönelik olumsuz tutumlarının nedenleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 23, 137-147.
- Özsoy, H. (2007). *İlköğretim 4-5. sınıf fen ve teknoloji ders kitaplarının öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri bağlamında değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi* (Vol. 2). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Serway, A., R. (2002). *Fen ve Mühendislik için Fizik-1*, (Çev. K. Çolakoğlu). Ankara: Palme
- Soong, B. C., & Yager, R. E. (1993). The inclusion of sts material in the most frequently used secondary science textbook in the US. *Journal of Research in Science Teaching*, 30(4), 339-349.
- Şafak-Ergin, M. (2010). *Ortaöğretim 9. sınıf fizik dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Şimşek, H. (2010). *Lise dördüncü sınıf fizik 12 ders kitabına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Tan, M., & Temiz, B. K. (2003). Fen öğretiminde bilimsel süreç becerilerinin yeri ve önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 89-101.
- Tanel, R., Kaya Şengören, S., Yıldırım Benli, A., & Kavcar, N. (2013). Fizik öğretmen adaylarının 9. sınıf fizik kitabına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi ve öğretmen görüşleri ile karşılaştırılması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 96-113.
- Tatar, B. (2010). *Yeni fizik öğretim programına göre yazılmış 9. sınıf fizik ders kitabının beceri kazanımlarını kazandırmasına ait öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Tertemiz, N. (2000). *Cumhuriyet döneminde ilköğretim*. Ankara: Nobel

- Topaklı, A. (2012). *İlköğretim ikinci kademe yedinci sınıf “fen bilgisi” ders kitabındaki teknik illüstrasyonların grafik tasarım açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Tor, H., & Erden, O. (2004). İlköğretim öğrencilerinin bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *The turkish online journal of educational technology*, 3(1), 120-130.
- Tural, E. (2007). *İlköğretim II. Basamak fen bilgisi ders kitaplarında kullanılan görsellerin biçim ve içerik yönünden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun
- Turgut, Ü., Karaman, İ., Sönmez, E., Dilber, R., Şimşek, Ö., & Altun, S. (2006). Fizikte öğrenme güçlüklerinin saptanmasına yönelik bir çalışma. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 431-437
- Türkoğlu, A., & Sari, M. (2006). Türkiye’de eğitim bilimleri: Bir bilanço denemesi. Muhsin Hesapçıoğlu & Alparslan Durmuş (Eds.), *Cumhuriyetten günümüze program geliştirme çalışmaları içinde* (s. 327-366). Ankara: Nobel A.
- Uzuntiryaki, E., & Boz, Y. (2006). Öğretmen adaylarının ders kitabı kullanımıyla ilgili görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 212-220
- Ünal, S., Çoştı, B., & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 183-202
- Ünsal, Y., & Güneş, B. (2002). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak m.e.b ilköğretim 4. sınıf fen bilgisi ders kitabına fizik konuları yönünden eleştirel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 107-120
- Ünsal, Y., & Güneş, B. (2004). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak meb lise 1. sınıf fizik ders kitabının eleştirel olarak incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 305-321.
- Ünsal, Y., Ergin, İ., & Kızılcık, H. Ş. (2009). *Ortaöğretim fizik ders kitaplarının bilimsel model ve modellemeler bakımından analizi: Türkiye’de okutulan fizik ders kitapları*

örneği. I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale

Yalçın, A., & Kılıç, Z. (2005). Öğrencilerin yanlış kavramaları ve ders kitaplarının yanlış kavramalara etkisi örnek konu: Radyoaktivite. *Gazi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 25(3), 125-141

Yıldırım, A., *Program geliştirme modelleri ve ölkemizdeki program geliştirme çalışmalarına etkileri* (28-30 Nisan 1994 1. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt:1, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakóltesi), Adana, 1994

Yıldırım, A. (2007). *Seçilen bir ders kitabı değerlendirme ölçeğinin lise 11 fizik ders kitabına uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya

Yılmaz Senem, B. (2013). *9. Sınıf fizik programı, ders kitabı ve dersinin bilimsel süreç becerileri yönünden içerik analizi*, Doktora Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yüksel, S. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları ve sorunları, *Millî Eğitim Dergisi*, (159), 120-125.

EKLER

EK 1. 9. SINIF FİZİK DERS KİTABININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ ANKET SORULARI

Bu araştırmada, 9. Sınıf fizik dersine giren fizik öğretmenlerinin 2013 yılı Öğretim Programının yenilenmesi ile değişen 9.sınıf fizik ders kitabı hakkındaki değerlendirmelerine ihtiyaç duyulmuştur.

Elde edilen cevaplar gizli tutulacak ve bilimsel amaçlar için kullanılacağından tüm soruları içtenlikle yanıtlamanızı bekliyoruz. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki ☐ içine X işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Emine AYDEMİR

1) Cinsiyetiniz?

☐ a) Kadın

☐ b) Erkek

2) Yaşınız?

☐ a) 20-30 yas

☐ b) 30-45 yas

☐ c) 45-55 yas

☐ d) 55 ve üst

3) Çalıştığınız kurum?

☐ a) Devlet okulu

☐ b) Özel okul

4) Çalıştığınız lise?

☐ a) Genel lise, Anadolu lisesi

☐ b) Fen lisesi

☐ c) Diğer

5) Yeni hazırlanan 9 ncu sınıf fizik öğretim programının uygulanması ile ilgili eğitim aldınız mı (seminer, hizmet içi eğitim, kurum içi eğitim gibi)?

☐ a) Evet

☐ b) Hayır

6) Mezun olduğunuz okul düzeyi?

☐ a) Yüksek Okul (2 yıl)

- ☐ b) Üniversite (4 yıl)
- ☐ c) Lisansüstü (mastır-doktora)

7) Mezun olduğunuz fakülte türü?

- ☐ a) Eğitim fakültesi
- ☐ b) Fen Edebiyat
- ☐ c) Diğer(belirtiniz).....

8) Meslek hayatınızda kaçınıcı yılınız?

- ☐ a) 1. yıl
- ☐ b) 2–5. yıl
- ☐ c) 5. ve daha üstü

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	1) Fizik kitabının kapağı tasarım bakımından dikkat çekici niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	2) Kitabın kapağında yer alan resim ve grafikler fizik dersini çağrıştırıyor
☐	☐	☐	☐	☐	3) Kitabın ebatları uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	4) Hacim olarak öğrencilere uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	5) Yazı boyutları öğrenci düzeyine uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	6) Kitabın yazı baskısı göz sağlığına uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	7) Yazı rengi ya da ton değeri etkili kullanılmıştır
☐	☐	☐	☐	☐	8) Dikkat odaklayıcı sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	9) Satır uzunluğu okunabilir ölçülerdedir
☐	☐	☐	☐	☐	10) Kitabın basıldığı kağıt kalitesi göz sağlığına uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	11) Resimler metin aralarına uygun olarak yerleştirilmiştir
☐	☐	☐	☐	☐	12) Şekiller açık net anlaşılır konumdadır
☐	☐	☐	☐	☐	13) Resim ve şekiller akılda kalıcıdır
☐	☐	☐	☐	☐	14) Ders kitabındaki konu başlıkları dikkat çekicidir
☐	☐	☐	☐	☐	15) Ders kitabındaki alt başlıklar dikkat çekicidir
☐	☐	☐	☐	☐	16) Ders kitabındaki konu başlıkları ile alt başlıklar kolayca ayırt edilebilir niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	17) Ders kitabındaki konu başlıkları anlaşılır niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	18) Kitap 9. Sınıf fizik öğretim programına uyumludur
☐	☐	☐	☐	☐	19) Her bir ünite, amacını ve diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir
☐	☐	☐	☐	☐	20) Konu kapsamı yeterince verilmiştir
☐	☐	☐	☐	☐	21) Kitapta gereksiz anlatım vardır
☐	☐	☐	☐	☐	22) Anlatım güncel yaşam ile bağdaşıyor
☐	☐	☐	☐	☐	23) Ders kitabında, konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere yer verilmektedir
☐	☐	☐	☐	☐	24) Konuyu pekiştirici örnekler yeterli sayıdadır
☐	☐	☐	☐	☐	25) Konu anlatımı öğrencilerin seviyesine uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	26) Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarını gidermeye yönelik hazırlanmıştır
☐	☐	☐	☐	☐	27) Tanımlar net ve anlaşılır niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	28) Öğrencileri araştırmaya zihinsel etkinliklere yönlendirecek niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	29) Kitabın yöntemi öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirecek niteliktedir

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	30) Hazırlık çalışmaları öğrencilerin düşüncelerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır
☐	☐	☐	☐	☐	31) Hazırlık çalışmaları öğrencileri araştırma, inceleme ve deney yapmaya teşvik ediyor
☐	☐	☐	☐	☐	32) Hazırlık çalışmaları öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıyor
☐	☐	☐	☐	☐	33) Konularla ilgili problemler öğrencilerin seviyesine uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	34) Öğrencilerin zihinsel gelişim farklılıklarını dikkate alan etkinlikler bulunmaktadır
☐	☐	☐	☐	☐	35) Etkinlikler öğrencilerin “Bilimsel Süreç Becerilerini” geliştirecek niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	36) Etkinlikler güncel yaşamla uyumludur
☐	☐	☐	☐	☐	37) Etkinlikler anlaşılır seviyededir
☐	☐	☐	☐	☐	38) Etkinliklerin bir kısmı okul dışında da uygulanabilir niteliktedir
☐	☐	☐	☐	☐	39) Etkinlikler her seviyedeki öğrenciye hitap ediyor
☐	☐	☐	☐	☐	40) Kitabın dili yalın ve sadedir
☐	☐	☐	☐	☐	41) Kayda değer yazım hataları vardır
☐	☐	☐	☐	☐	42) Noktalama işaretleri hataları vardır
☐	☐	☐	☐	☐	43) Cümleler öğrencilerin seviyesine uygundur
☐	☐	☐	☐	☐	44) Metinlerde bilinmeyen kelimelere sık sık rastlanmaktadır
☐	☐	☐	☐	☐	45) Konu anlatımında fikir bütünlüğü vardır
☐	☐	☐	☐	☐	46) Öğrencilerin yeni terimler öğrenmelerini sağlamaktadır
☐	☐	☐	☐	☐	47) Örnek sorular her seviyedeki öğrenciye hitap ediyor
☐	☐	☐	☐	☐	48) Örnek problem sayısı yeterlidir
☐	☐	☐	☐	☐	49) Örnekler basitten zora doğru gidiyor
☐	☐	☐	☐	☐	50) Ünite sonundaki sorular hedeflenen kazanımlara uygundur

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	51) Ünite sonundaki sorular öğrenci kazanımlarını ölçecek düzeydedir
☐	☐	☐	☐	☐	52) Ünite sonundaki sorular yeterlidir
☐	☐	☐	☐	☐	53) Üst düzey öğrenciler için ilgi çekici soru vardır
☐	☐	☐	☐	☐	54) Sorular öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici düzeydedir
☐	☐	☐	☐	☐	55) Sorular öğretim programı ile uyumludur
☐	☐	☐	☐	☐	56) Kitaptaki ödevler öğrencilerin yorum yapmalarına rehber olmaktadır
☐	☐	☐	☐	☐	57) Ders kitabı öğrencileri ezbercilikten uzak tutan ödevler içermektedir

YORUM VE ÖNERİLERİNİZ:

EK 2. İZİN FORMU

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308/605.99/3378143

14/11/2013

Konu: Araştırma İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : 24/10/2013 tarihli ve 80287700-302.08.01/6832 sayılı yazı

Üniversiteniz Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Fizik Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Emine AYDEMİR'in "2013 yılı öğretim programına göre hazırlanan ortaöğretim 9.sınıf fizik ders kitabı hakkındaki öğretmen görüşleri Konya ili örneği" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın, Konya il merkezinde bulunan fizik öğretmenlerine uygulanmasında sakınca görülmemektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup sonucun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Mukadder GÜRSOY
İl Milli Eğitim Müdürü

EK:

Anket Formu(5 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
20 KAS 2013

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 012d-6391-3005-a763-2d22 kodu ile yapılabilir.

Abdülaziz Mah. Atatürk Cad. 42040 Meram/KONYA
Tel:0332 353 30 50 Faks:0332 351 59 40
Web : <http://konya.meb.gov.tr>
E-Posta : konyamem@meb.gov.tr

Strateji Geliştirme
Bilgi: Fatma GÖRES
0332 353 30 50 (1319)
istatistik42@meb.gov.tr

GAZİ GELECEKTİR..